

GIOVANNI BOCCACCIO

NOVELLEJA

DECAMERONESTA

Джованни Боккаччо
Novelleja Decameronesta

«Public Domain»

Боккаччо Д.

Novelleja Decameronesta / Д. Боккаччо — «Public Domain»,

Содержание

ENSIMÄINEN PÄIVÄ	11
ENSIMÄINEN KERTOMUS	11
KOLMAS KERTOMUS	18
SEITSEMÄS KERTOMUS	20
TOINEN PÄIVÄ	23
ENSIMÄINEN KERTOMUS	23
TOINEN KERTOMUS	26
NELJÄS KERTOMUS	30
VIIDES KERTOMUS	33
Конец ознакомительного фрагмента.	39

Giovanni Boccaccio

Novelleja Decameronesta

Giovanni Boccaccio ja hänen Decameronensa

Boccaccio on luonut taiteellisen kertomakirjallisuuden, on ensimmäisenä antanut elävälle elämälle sijan kirjallisuudessa, ollut tienraivaajana renessanssin elämänhalun ja ihmistuntemisen ilmaisemiselle sekä ensimmäisenä asettanut realismin, luonnonmukaisuuden, kertomarunouden varsinaiseksi pohjaksi; hän on sen lisäksi ensimmäisenä antanut italialaiselle proosatyylille sen taiteellisen varmuuden. Siinä lyhyesti hänen merkityksensä ja hänen maailmanmaineensa syyt.

Dante oli ennustanut renessanssia, kooten Jumalaiseen näytelmäänsä ikäänkuin supistetun kuvan keskiajan aatemaailmasta, mutta samalla monin muodoin viitaten eteenpäin. Petrarca ja Boccaccio aloittavat renessanssin, kumpikin innostuneesti antautuen klassillisten kirjailijain tutkimukseen ja humanismin palvelukseen, edellinen sen ohessa luoden uudenaikaisen lemменrunouden ja isänmaallisen lyriikan, jälkimäinen taas kertomarunouden.

Giovanni Boccaccio syntyi 1313, luultavasti syksyllä. Hänen isänsä oli firenzeläinen kauppias, äitinsä kotoisin Parisista, naimaton mutta muuten tuntematon, todennäköisesti jonkun ylhäisemmän ranskalaisen porvarin tytär, johon Boccaccio (Boccaccio vanhempi) asiamatkalla Ranskan pääkaupunkiin oli tutustunut ja jonka hän sitten oli jättänyt: tyttö kuoli luultavasti nuorena, ja siten Boccaccio jo pienokaisena joutui isänsä haltuun.

[Äskettäin on eräs ranskalainen oppinut, Henri Hauvette, Boccaccion syntymän kuusisatavuotispäivän johdosta julkaissut hänestä elämäkerran, joka on omistettu "sen tuntemattoman parisilaisen naisen muistolle, joka v. 1313 antoi elämän Boccacciolle". Kirjassaan tekijä on menestyksellä koettanut osoittaa mitä gallialaista perintöä B: n äiti oli pojalleen jättänyt.]

Isä meni kohta sen jälkeen naimisiin; hän ei näytä enemmän kuin äitipuolikaan miellyttäneen poikaa, joka myöhemmin kirjoittaa kodistaan: "siellä ei koskaan naureta, taikka ainakin hyvin harvoin; talo on pimeä ja kolkko; kylmän, kovan ja ahneen ukon epämiellyttävä näky vaivaa minua alati". Kuusi vuotta hän oli, koulua käytyään, kauppamiehen opissa, mutta kun tämä oli hänelle vastenmielistä, salli isä hänen opiskella oikeustiedettä, jotta hän pääsisi asianajajaksi, mikä ammatti kaupan jälkeen oli tuottavin. Tätä varten lähetettiin nuori Boccaccio Napoliin. Siellä kävi olo hänelle kylläkin hankalaksi, isän taloudellinen asema kun ei millään lailla ollut loistava, ja Boccaccio sai jo nyt kärsiä samaa, mikä tuli häntä vaivaamaan koko hänen ikänsä, nimittäin köyhyyden ja puutteen huolia. Mutta sen sijaan tarjosi Napoli hänelle sielun ja taideaistin ravintoa mitä runsaimmassa määrin. Hovi oli ranskalainen, täynnä oppineita ja runoilijoita, ja kuningas itse, Robert d'Anjou, oli viisas filosofi sekä tieteeseen ja taiteeseen innostunut. Näihin Ranskasta ja Provencesta tulleihin vaikutuksiin yhtyi vaikutuksia Itämaista, joiden kanssa Napoli oli vilkkaassa kauppayhteydessä, kreikkalainen traditsioni muinaisilta ajoilta, joka vieläkin painoi leimansa elämän hienoihin tapoihin, sekä eteläisen hehkuvan luonnon keskellä kehittynyt iloinen maailmankatsomus ja elämänhalu. Boccaccio joutui kohta seurustelemaan nuoren aateliston kanssa, sillä hänen henkiset lahjansa, hänen miellyttävä olentonsa, hänen pienet kokeensa kirjallisuuden alalla olivat hänelle parempana suosituksena tähän piiriin kuin mikään aineellinen rikkaus olisi ollut. Ja sitten hän yhtäkkiä joutui lemмен pauloihin. Eräänä pääsiäislauvantaina hän kohtasi kirkossa – niin hän itse kertoo – ylevän, kauniin naisen, johon heti tulisesti rakastui. Tämä kohtausta muistuttaa liiksi Petrarcan kertomusta hetkestä, jolloin hän ensi kerran näki Lauran, voidaksensa olla herättämättä meissä epäilyksiä. Mutta pääasiassa juttu sentään on totuudenmukainen. Naisesta ei kuitenkaan ole päästy selville: tavallisesti väitetään, että hän oli itse kuninkaan avioton tytär, Maria d'Aquino, mutta tämä otaksuma ei ole varmojen tietojen tukema. Täydellä varmuudella tiedetään vain, että hän oli

hienoa sukua, naimisissa ja alussa Boccacciolle niin suopea kuin tämä suinkin voi toivoa, mutta että hän sitten jätti runoilijan. Onnensa ja huolensa on Boccaccio kuvannut nuoruudenteoksissaan, jotka ovat joko runomuotoisia tai suorasanaisia pieniä romaaneja, usein liiaksikin noudattaen vanhaa mallia kaikkine vertauskuvineen ja mytologisine aineksineen. Yksi näistä on kumminkin erityisesti mainittava: proosaromaani *Fiammetta*, jolla on suuri kirjallishistoriallinen merkitys, siinä kun ensi kerran annetaan seikkaperäinen psykologinen kuvaus sielun ja tunteiden vaihteista ihmisen rakkauselämässä ja niiden ulkonaisista ilmauksista. Tätä kirjaa vaivaavat, niinkuin muitakin Boccaccion nuoruudentuotteita, liian monet taruopilliset poikkeukset aineesta, toistamiset ja muut pitkäveiteisyydet, mutta siinä on todellisuutta ja intohimoa siksi paljon, että sen voi sanoa viittaavan suoranaisesti uuden ajan intohimoisimpiin rakkauden analyysihin, sellaisiin kuin Goethen *Wertheriin*. Fiammetta on jalosukuinen napolilainen nainen, Panfilo nuori firenzeläinen kauppias, he rakastavat toisiansa sieluineen ja ruumiineen, Panfilo matkustaa pois, luvaten palata, mutta ei tulekaan takaisin, ja Fiammetta saa kuulla hänen rakastavan toista naista ja antautuu epätoivoon. Tämä pieni toiminta on esitetty erinomaisella taidolla: Boccaccion käyttämät keinot, näyttääkseen rakastavan mielialoja eri puolilta, muistuttavat kerrassaan uudenaikaisia psykologisten romaanien tyyllitemppuja, ja ylipäänsä on harvoin maailmankirjallisuudessa naisen rakkauselämän onnea, levottomuutta ja tuskia yhtä liikuttavasti kuvattu. Aivan uudenaikainen ja inhimillinen on myöskin Boccaccion kuvaus Fiammettan miehestä: hiljainen, kunnollinen, kaikin puolin kelpo olento, joka hellästi pitää huolta vaimostaan, kun tämä sairastuu lemmenhuoliinsa, eikä aavista mitään pahaa. Mutta kirja ei olisi aikansa lapsi, jollei siinä myöskin tavattaisi puhtaita renessanssipiirteitä, kuten esim. seuraava, ensimmäisessä kirjassa esiintyvä kuvaus Fiammettan unesta, jonka on syystä sanottu muistuttavan jotakin Botticellin freskomaalausta: "Ja tämän ilon täyttämänä, jonka pidin vain omanani, olin istuvini vihreässä ruohossa niityllä, jota auringonsäteiltä suojeli äsken lehteen puhjenneitten puitten antama varjo. Ja valkeilla käsilläni poimin erilaisia kukkia, joista koko kenttä loisti kirjavanaan, kokosin niitä hameeni laskoksiin ja valitsin niistä yhden toisensa perästä sitoakseni itselleni kauniin seppeleen ja sillä koristaakseni päätäni. Ja siten somistettuna, niinkuin Proserpina, kun Pluto hänet ryösti hänen äidiltään, nousin ja vaelsin laulaen eteenpäin kautta nuoren kevään." – Vielä on lisättävä tämän romaanin ansioihin, että se on täynnä eläviä pikkukuvia Napolin tavoista ja kertomuksen tapahtumapaikoilta, jotka suuresti enentävät todellisuusvaikutusta ja nekin puolestaan tekevät kirjasta realistisen suunnan edelläkävijän.

Useimmat näistä Boccaccion ensimmäisistä teoksista kirjoitettiin valmiiksi Firenzessä, jonne hänen isänsä oli hänet kutsunut takaisin 1340 vuoden loppupäivinä. Siellä hän nyt eli muutamia vuosia, hyvin tyytymättömänä sekä julkisiin että yksityisiin oloihin, ja etupäässä kirjoitellen sekä lukien vanhoja klassikkoja. Hän tekee pieniä matkoja, muutamien kirjallisuutta harrastavien pikkuruhtinaitten luo, jotka kutsuvat hänet vieraakseen, mutta 1348 hän jälleen on Napolissa, palaten sieltä kuitenkin jo kahden vuoden kuluttua, isänsä kuoleman johdosta. Tällöin, 1350, hän ensi kerran kohtaa Petrarcan Firenzessä ja solmii suuren humanistin ja runoilijan kanssa ystävyysliiton, joka on kestävä kuolemaan asti. Oppineisuutensa ja kaunopuheisuutensa vuoksi käytetään häntä Firenzen lähettiläänä sekä valtiollisissa että muissa asioissa, ja niin käy hän nyt muun muassa Petrarcan luona Paduassa saadakseen hänet muuttamaan Firenzeen, missä hänelle tarjotaan loistava paikka; hän käy Tyrolissa, Baijerin herttuan luona, vieläpä paavinkin tykönä Avignonissa. Tähän aikaan hän myös kirjoittaa *Decameronensa*, erään *Corbaccio* (Korppi) nimisen vihlovan satiirin naisia vastaan – johtuen siitä, että hän oli joutunut erään nuoren ja kauniin lesken narrattavaksi – sekä latinankielisiä runoja ja historiallisia teoksia, ja alkaa laatia Danten elämäkertaa. Hän ylläpitää kirjeenvaihtoa Petrarcan kanssa, nuhtelee häntä m.m. kovasti siitä, että hän oli antautunut Milanon itsevaltiaan Viscontin palvelukseen, mutta käy häntä tervehtimässä ja ryhtyy hänen neuvostaan sekä erään kreikkaa osaavan kalabrialaisen, Leontius Pilatuksen, avulla toimenpiteisiin saadaksensa Homeroon käännettyksi latinankielelle. – Kauniin todistuksen näitten molempien nerojen ystävydestä antaa pari kirjettä, jotka vaihdettiin heidän keskenään erään omituisen tapauksen johdosta. Vuoden 1362 alussa

kävi Boccaccion luona eräs salaperäinen henkilö nimeltä Ciani, joka sanoi tuovansa sanan äsken kuolleelta pyhältä Pietro Petronilta: tämä oli näyssä nähnyt taivaan ja helvetin aukeavan ja Jumalan tuomioiden lankeavan ankarina eräiden syntisten ihmisten päälle, joita Cianin nyt piti valmistaa pikaiseen kuolemaan, jolleivät he kääntyisi. Yksi niistä oli Boccaccio, ja hänen piti muka heti luopua runoudesta, s.o. lakata tutkimasta pakanallisia runoilijoita. Boccaccio – joka itse äsken oli niin purevalla tavalla kuolemattomassa novellikokoelmassaan ivailnut munkkien taikauskoa – oli vielä siksi paljon keskiajan lapsi, että pelästyi: kuoleman kuva se häntä säikähdytti, sillä kaikessa köyhyydessään hän rakasti hartaasti elämää eikä lainkaan ollut taipuvainen siitä luopumaan. Onneksi hän kuitenkin kirjoitti Petraralle, ennenkuin ryhtyi mihinkään päätökseen kummallisen viestin johdosta. Petrarcan vastaus, joka on säilynyt ja jossa Boccaccion kirjeen sisällys on toistettu, on monessa suhteessa merkillinen. Se antaa meille ennen kaikkea erinomaisen kuvan ystäväysten luonteiden erilaisuudesta, todistaen kuinka paljon etevämpi Boccacciota Petrarca oli arvostelukykyyn nähden. Tyynesti ja isällisesti hän neuvoo ystäväänsä, niinkuin malttamaton ja hermostunut lasta. Jos Jeesus Kristus on puhunut, hän sanoo, niin se tosiaankin on suuri asia. Mutta kysymys on juuri, onko hän puhunut. Moni sanoo nähneensä Kristuksen, eikä se ole totta. Mitä tämä sanansaattaja on julistanut? Meidän pian tapahtuvan kuolemamme. Mutta senhän jokainen tietää, että elämä on lyhyt. Ja mitä tulee opintoihin, älkäämme antako tietämättömien neuvojen eikä oman lähestyvän loppumme vieroittaa itseämme niistä. Petrarca luettelee laajasti muitakin syitä, joitten pitäisi saattaa hänen ystävänsä järkiinsä, ja pyytää lopulta häntä tulemaan luoksensa asumaan.

Boccaccio rauhoittui eikä myynyt kirjojaan, niinkuin oli uhannut tehdä, eikä myöskään muuttanut Petrarcan luo. Muitakin tarjouksia astua korkeitten herrojen palvelukseen hän hylkäsi, pidättäen itselleen täyden vapautensa. Kerran, kun häntä houkuteltiin Napoliin, missä hän niin hyvästi oli viihtynyt, hän kuitenkin antoi myöten, mutta kärsittyään aivan toista kohtelua kuin mitä oli odottanut hän palasi sieltä viettäen ensin kolme kuukautta Petrarcan luona Veneziassa ja vetäytyen sitten sukunsa pieneen kotikaupunkiin, Certalloon, missä hän nyt viipyi aina vuoteen 1365, jolloin Firenzen kaupunki taasen kysyi hänen palveluksiaan. Hänet lähetettiin uudelleen Avignoniin neuvottelemaan paavin palaamisesta Italiaan, ja kun tämä oli tapahtunut, kävi hän Firenzen puolesta tervehtimässä paavia Roomassa 1367. Vielä kerran sai hänet etelän vetovoima asettumaan Napoliin, muutamien vanhojen ystävien luokse, mutta 1371 hän päätti lopullisesti asettua Certalloon. Siellä hän viettikin rauhassa parisen vuotta, kunnes Firenzen hallitus 1373 antoi hänelle kunniakkaan tehtävän tulla tulkitsemaan Danten Jumalaista näytelmää niiden pojille, joista runoilija vitsoen tahi ylistäen oli laulanut. Mutta kun sairaus, joka jo oli ahdistanut häntä kovasti Certaldossa, kävi yhä rasittavammaksi ja kun sen ohessa koko yritys kohtasi vastustusta – sillä muutamat pitivät kuolemansyntyä, että ollenkaan kajottiin Danten pyhiin sanoihin – niin Boccaccio itse alkoi pelätä, että oli ryhtynyt liian suureen tehtävään ja että sairautensa oli annettu hänelle rangaistukseksi siitä. Hän luopui muutaman kuukauden kuluttua selittäjätoimestaan, pyytäen anteeksi että oli siihen ollenkaan ruvennut.

Yksinäinen ja ikävä oli nyt sairaan vanhuksen elämä Certaldossa. Lokakuulla 1374 hänet saavutti täällä tieto Petrarcan jo heinäkuulla tapahtuneesta kuolemasta – siinä määrin oli Boccaccio unohdettu, etteivät firenzeläiset ystävät edes muistaneet toimittaa hänelle tätä surusanomaa aikaisemmin. Petrarca oli määrännyt ystävälleen annettavaksi viisikymmentä kultafloriinia (n. 2,400 markkaa), jotta tämä voisi "hankkia itselleen lämpimän talvitakin". Liikutettuna ja kiitollisena Boccaccio muisteli niitä suloisia hetkiä, joita he olivat yhdessä viettäneet. Joulukuun 21 p. 1375 hänkin vihdoon pääsi vaivoistaan vapaaksi. Firenzen valtiokansleri, Colluccio Salutati, itse kuuluisa humanisti, valitti, että nyt kaunopuheisuuden molemmat suuret valot olivat sammuneet, ja sanoi Boccacciosta, ettei ollut koskaan nähnyt rakastettavampaa ihmistä kuin herra Giovanni oli.

Millainen Boccaccion suhde hänen loppuiällään oli hänen nuoruutensa teoksiin, käy ilmi siitä, että hän v. 1373 kirjoittaa eräälle nuorelle ystävälleen ja hyväntekijälleen, joka aikoi mennä naimisiin, että tämä pidättäisi talonsa naisia lukemasta *Decameronea*, joka nuorissa, puhtaissa sydämissä voisi

saada aikaan mitä pahimpia tuhoja; vielä enemmän siitä, ettei hän koskaan Petraralle puhunut tästä teoksesta: aivan sattumalta Petrarca sai sen myöhään käsiinsä ja käänsi latinaksi Griselda-jutun (X, 10), osoittaaksensa ettei ollut suuttunut siitä, että ystävänsä oli moisen teoksen kirjoittanut! – Tosiasiassa oli tuo Petronin 1362 lähettämä sana Boccaccioon vaikuttanut, niin että hän siitä lähtien alkoi katua entistä elämäänsä ja tuotantoansa, ja kun hän loppuiällään, sairauden sekä puutteen vaikutuksille herkkänä, yhä enemmän taipui uskonnollisiin ja moraalisiin mietelmiin, ei siis ollut kumma, että hän varsinkin *Decameroneansa* piti miltei rikoksellisena tekona.

* * * * *

Ja kuitenkin on juuri tämä novellikokoelma ainoa Boccaccion kirjoista, joka on säilyttänyt hänen nimensä läpi aikojen ja asettanut hänet maailmankirjallisuuden suurmiesten joukkoon.

Puhuessaan ystäväilleen sen moraalista heikkouksista Boccaccio sanoi saman, minkä tuhannet ovat hänen jälkeensä sanoneet. Kokoelmassa on, sitä ei käy kieltäminen, sellaisia kertomuksia, jotka eivät ainoastaan aiheensa puolesta ole enemmän kuin arveluttavia, vaan myöskin niissä käytetyn kielen tähden ovat katsottavat epämiellyttävän rivoiksi. Mutta meidän tulee muistaa, että nämä jutut olivat pelkän hovin vuoksi kirjoitetut: kaikki aiheesta johtuneet tilanteet esitetään niissä joko hullunkurisessa taikka ivallisessa valossa, eikä Boccaccio koskaan ollut ajatellut, että niitä voisi käsittää epäsiiveyden yllyttäjiksi, ennenkuin edellämäin mainitut seikat saivat hänen omantuntonsa rauhattomaksi. Hyvänä todisteena siitä on, että hän omisti ne naisten luettaviksi, "kun heitä vaivasi lemmentaiho eikä heillä, kuten miehillä, ollut muita keinoja poistaaksensa mielensä huolet", ja vielä parempana se, että hän antaa naisten niitä kertoa. Tähän aikaan ja paljoa myöhemminkin oli, se muistettakoon tätä puolta ajatellessa, käsitys siitä, mitä käy sanominen ja mitä ei, aivan toisenlainen kuin uudempina aikoina; ja onhan meillä kuudenneltatoistakin vuosisadalta esimerkki eräästä ylhäisestä, ylevämielisestä, vieläpä sangen hurskaastakin naisesta – tarkoitan Margaretaa, Navarran kuningataria – joka, kirjoittaessaan sarjan novelleja Boccaccion malliin, käsitteli aiheita ja käytti lausetapoja, jotka panisivat rohkeimmankin meidän aikamme naisen punastumaan.

Missään tapauksessa nämä tällaiset kertomukset eivät muodosta kokoelman pääasiallista sisällystä, kuten usein luullaan, eivätkä edes lukumäärällään voita muita, niitä kun on vain kolmisenkymmentä. Muuten on *Decameronen* sisällys mitä kirjavinta laatua, ulottuen jokapäiväisten temppeujen ja ilveilyjen kuvauksista – niinkuin kahdeksantena päivänä kerrotut, joista kaksi, VIII, 3 ja VIII, 6, on tähän käännöskokoelmaan otettu – aina sellaisiin asti, mitkä, kuten viimeinen kertomus Griseldasta (X, 10), käsittelevät miltei uskomattoman jaloja ja ihanteellisia tekoja. Näitten rajojen välille mahtuu sitten eri vivahduksia melkein yhtä paljon kuin novelleja on. Siinä on sellaisia hullunkurisia seikkailuja kuin Andreuccion, joka saapuu Napoliin ostaaksensa hevosta ja palaa sieltä paljaaksi karsittuna, mutta sormessaan erään korkean kirkonmiehen rubiinisorrus, eriskummallisella tavalla saatu (II, 5); siinä on hämmästyttäviä, mutta todellisuudesta tuskin paljonkaan poikkeavia juttuja tekopyhyydestä sekä ihmisten taipuvaisuudesta uskomaan kaikenlaista, mitä uskonnon nimessä heille luulotellaan (I, 1, VI, 10); siinä on sellaisia syvämietteisiä kertomuksia kuin vertauskuva kolmesta sormuksesta (I, 3), joka jo Boccaccion käsittelemänä tarkoittaa eri uskontojen samanvertaisuutta ja jota sittemmin Lessing niin valtavasti ja kauniisti on käyttänyt draamassaan *Nathan der Weise*. Ja tällaisten rinnalla on romanttisen mielikuvituksen taikka historiallisen tarinan antamia aiheita, jotka esittävät liikuttavia kohtauksia ihmiselämästä, uhrautuvaa rakkautta ja ystävyyttä, hyveen lopullista voittoa ja kaikista vastuksista selviämistä, joita käsitellessään Boccaccio voi osoittaa yhtä syväksi ja myötätuntoiseksi sielun tutkijaksi, kuin hän leikkisissä kuvauksissaan on näyttänyt tarkaksi todellisuuden havaitsijaksi. Muistutan novelleja Antwerpenin kreivistä (II, 2), Ghismondan traagillisesta kohtalosta (IV, 1), Federigon haukasta (V, 9), mainitakseni ainoastaan kuuluisimmat, jotka ovat seuraavassa suomennettuina. Mutta Boccaccion romantiikka menee vielä pitemmälle: se panee hänet kertomaan sulttaanin hovista ja mutkallisista seikkailuista

maalla ja merellä, itämaalaisten romaanien tapaisesti (II, 9, V, 1, V, 2, X, 9); se antaa hänen käyttää lemменjuomia (II, 8) ja esittää Danten suuren teoksen tapaan erään jutun, jonka ytimenä on hourailevalle mielikuvitukselle esiintyvä näky (V, 8). Useimmat näistä kertomuksista ovat rakkausjuttuja, sillä rakkaus ja kaikki sen vaiheet, koomillisimmista traagillisimpiin asti – siinä on oikeastaan koko *Decameronen* sisällys, ja harvat ovat ne kertomukset, joissa sitä ei jossakin muodossa olisi. Mutta yhtä räikeästi kuin Boccaccio on voinut tuoda ilmi sukupuolien säädyttömimmät suhteet, yhtä hienosti hän on tiennyt ylistää rakkauden runollisuutta, sen voimaa ja valtaa (lisään tässä suhteessa vielä viittauksen novelliin IV, 7).

Novelli eli pieni, yksinkertainen kertomus, johon ei mahdu mutkallista juonta eikä suurta henkilöjoukkoa, on kotoisin Itämaista, missä se, tarkoitukseltaan tavallisesti moraliseeraavana, oli aikaiseen saavuttanut erinomaisen suosion. Sieltä se siirtyi Länsimaihin, anastaen itselleen sijan keskiajan latinalaisessa, provensalaisessa ja italialaisessa kirjallisuudessa, käyttäen sekä lainattuja että omintakeisia aiheita, mutta aina pysyen muodon suhteen – myöskin tämän ollessa runomitallinen – yksinkertaisena ja varsinaista taiteellista käsittelyä kaipaavana. Tästä alkuperäisestä novellikirjallisuudesta on Boccaccio viljalti lainannut aiheita, mutta aina muovailleen ne miltei tuntemattomiksi henkilökohtaisella ja taiteellisella käsittelykyvyllään.

Myöskin mitä novellien ulkonaiseen näyttämöllepanoon – jos niin saa sanoa – tulee, hän seuraa itämaalaisia malleja. Oli näet tavallista, että tällaiset kertomukset asetettiin kehyksen sisään: pantiin joku tahi jotkut henkilöt määrättyssä tilanteessa niitä kertomaan. Noudattaen tätä tapaa Boccaccio keksi novelleilleen seuraavan kehyksen. Siihen aikaan, jolloin Itämaista tullut rutto v. 1348 raivosi Italiassa, sattui, kertoo hän, seitsemän nuorta naista tapaamaan toisensa eräässä Firenzen kirkossa; he päättivät paeta kaupungista pois, ja kolme nuorta herraa, heidän tuttujaan, liittyi heidän seuraansa. Fiesolen kukkuloilla he sitten elivät huoletonta elämää siromuotoisessa palatsissa ja puutarhan kukkivalla nurmella, missä suihkulähde solisee, ja kertovat vuorotellen toisilleen novelleja kymmenen päivän kuluessa, kymmenen kertomusta päivää kohti, ja lopettaen aina "ballatalla", laululla. Rohkeimmat kertomukset eivät suinkaan aina lähde miesten suista ... mutta nämä seitsemän naista ovat muuten hyvin kasvatettuja ja viehättäviä; he punastuvat väliin rivouksista, mutta nauravat useimmiten ilman minkäänlaista tekopyhyttä niiden lystillisyyksille.

Melkein puolet näistä Boccaccion novelleista perustuvat kirjallisiin lähteisiin. Mutta, kuten jo huomautin, esikuvat ovat täydellisesti muuttuneet, tekijän henki on niihin puhaltanut aivan uutta elämää, ja silloin on tosiasiaa hyvin vähän merkitsevää, mistä hän on ensimmäisen sysäyksensä saanut. Pääasia on, minkä persoonallisen leiman hän on niihin painanut ja miten hänen taiteensa niissä ilmenee. Kaikkialla ovat alkuperäisten kertomusten verettömät henkilöt muuttuneet eläviksi olennoiksi, vieläpä tyypeiksi, joiden inhimilliset ominaisuudet eivät suinkaan ole yksistään renessanssiajan italialaisille kuvaavia. Kaikkialla on alkuperäinen yksinkertainen juoni muuttunut vilkkaaksi elämän kuvaksi, missä ihmiset häärivät silmiemme edessä niinkuin todellisuuden näyttämöllä, puhellen ja nauraen, valittaen ja huokaillen, niin että olemme kuulevinamme heidän ääniänsä. Samalla lailla hän on käsitellyt niitä aineksia, jotka hän sai kansantajuisista taikka paikallisista traditsioneista. Niistä hän on luonut kuvauksia aikansa elämästä tapoineen, ympäristöineen, tekoineen, vieläpä pukuineen ja liikkeineen, jotka opettavat meitä mitä perusteellisimmin tuntemaan neljänentoista vuosisadan jokapäiväistä elämää Italiassa. Mutta suurin hänen taiteensa on kuitenkin silloin, kun hän satiirinsa koko voimalla ruoskii taikka hienolla ivallaan naurettavaksi kääntää henkilöitä ja oloja, joissa hänen mielestään ihmisyyden halveksittavimmat puolet ilmenevät. Olemme jo puhuneet hänen rakkausjutuistaan. Yhtä mielellään hän käy munkkien ja pappien kimppuun, tehden pilkkaa heidän siivottomasta elämästään, heidän sivistymättömyydestään, heidän halpamaisuudestaan. Tämä kaikki oli keskiajan kirjallisuudelle antanut monenlaisia kiitollisen käsittelyn aiheita, mutta ei kukaan ole niin verisesti paljastanut ja silminnähäviksi esittänyt näitä heikkouksia kuin Boccaccio. Suomennoksessamme löydämme kaksi kuuluisaa tämänlaatuista juttua: toinen (IV, 2) kertoo munkista, joka enkeli Gabrielin hahmossa

saa kuulumattomia aikaan, mutta lopulta paljastetaan; toinen (VI, 10) frater Cipollasta, joka herkkäuskoiselle yleisölle luulottelee, että hänellä on enkeli Gabrielin siiven höyhen, ja kun joku veijari on hänen laukkuunsa pannut hiiliä, kekseliäästi väittää, että hän onkin erehdyksestä ottanut mukaansa ne hiilet, joilla pyhä Laurentius paistettiin. Näissä jutuissa esiintyy rahvaan tyhmyys yhtä purevassa valossa kuin munkkien epärehellisyys ja tekopyhyys. Mutta loistavimmin on tämä viimeksi mainittu ominaisuus kuvattuna ser Ciapelletton jutussa, jonka tapaamme heti avatessamme kirjan (I, 1). Tämä oli kuin olikin todellinen henkilö, ja jutun pääpiirteet Boccaccio sai elämästä. Mutta suunnaton liioittelu, joka tekee henkilön niin tyyppilliseksi, ja tuo hämmästyttävä loppu, missä petturista tulee pyhimys, ovat tietysti Boccaccion omaa. Ja tämä kertomus saa hyvinkin laajan kantavuuden: siitä ikäänkuin säteilee paljastavaa valaistusta koko keskiajan uskonnolliseen elämään. – Kiltimpi on Boccaccion iva hänen kuvatessaan sellaisia tosiolentoja kuin tyhmyydestään tunnettua Calandrinoa (VIII, 3, VIII, 6), jonka hänen pilansa ympäröi kaikenlaisilla pienillä sattuvilla piirteillä.

Näin luo Boccaccio loppumattoman sarjan ihmiskuvia, jotka esittävät mitä erilaisimpia osia siinä suuressa ihmiskunnan näytelmässä, minkä hänen näennäisesti niin mitättömät, ainoastaan hetken huviksi laaditut juttunsa muodostavat. Tämä näytelmä ei ole tarkoitettu opetuksiksi, eikä sen moraalinen aate ole mikään muu, kuin että elämästä pitää tehdä parasta mitä voi, että rakkaus on ylevä ja pyhä, että ihmisen luonto alkuansa on hyvä, että tämä maa ei ole mikään murheen laakso, vaan täynnä ilon ja nautinnon mahdollisuuksia, jos niitä vain näkee ja tietää käyttää. Mutta juuri tämän opin vuoksi *Decamerone* muodostui renessanssin pyrinölle tienraivaajaksi: se saarnasi elämänhalun ja elämän ilon evankeliumia ja asetti ihmisluonnon yksinkertaisimmat, luontaisimmat taipumukset oikeuksiinsa, jotka keskiajan pimeä itsensäkieltämys-oppi oli niiltä ryöstänyt. Ikuisen merkityksensä tämä teos taas sai sen johdosta, että se esittää todellisen elämän iloineen ja itkuineen, esittää tunteita, jotka aina ovat liikkuneet ihmisten povissa ja sentähden aina ovat tuttuja lukijalle, esittää ihmisiä, jotka nekin intohimoineen ja heikkouksineen ovat pysyneet samanlaisina kautta aikojen – ja esittää tämän kaiken suurenmoisella taiteella, joka on säilyttänyt Boccaccion kuvaukset tuoreina halki lähes kuuden vuosisadan ja tehnyt hänestä elävän elämän ensimmäisen, kuolemattoman runoilijan.

Werner Söderhjelm.

ENSIMÄINEN PÄIVÄ

ENSIMÄINEN KERTOMUS

Ser Ciappelletto pettää väärällä ripillä hurskasta munkkia ja kuolee. Ja vaikka hän eläessään oli sangen huono ihminen, pidetään häntä kuoleman jälkeen pyhimyksenä ja hän saa nimen Pyhä Ciappelletto.

Kerrotaan, että erään Musciatto Francesin, joka oli noussut hyvin rikkaasta ja suuresta kauppamiehestä ritariksi, oli lähdeittä Toscanaan Kaarle Maattoman, Ranskan kuninkaan veljen kanssa, jonka paavi Bonifacius oli kutsuttanut sinne. Ja koska hän tiesi, että hänen asiansa olivat hyvin sekavia, niinkuin kauppiaitten usein ovat, eikä hän niitä voinut helposti ja yhtäkkiä saada kuntoon, niin päätti hän antaa ne useain henkilöiden hoitoon. Ja kaikissa niissä keksi hän keinon, paitsi yhdessä, nimittäin siinä, kuka olisi kyllin pystyvä mies, jolle hän voisi jättää niiden velkain perimisen, joita hän oli antanut joukolle burgundilaisia. Ja syynä tähän epäroimiseen oli, että hän tiesi burgundilaiset riidanhaluisiksi, kehnotapaisiksi ja vilpillisiksi ihmisiksi, eikä hänen muistonsa ensin johtunut, kuka olisi niin katala mies, että hän saattaisi asettaa hänet heidän pahuutensa vastapainoksi ja kuitenkin jossakin määrin häneen luottaa. Mutta kun hän oli tätä kysymystä pitkän aikaa miettinyt, muistui hänen mieleensä viimein muuan ser Ciapperello da Prato, joka kävi usein hänen kotonaan Parisissa. Tämä oli vartaloltaan pieni, mutta silti keikailija, ja kun ranskalaiset eivät tieneet, mitä Ciapperello merkitsi, vaan luulivat, että se oli lausuttava: Cappello, siis seppelä, heidän kieltänsä jäljitellen, niin kutsuivat he häntä, koska hän, kuten sanoimme, oli pienikokoinen, Ciappellettoksi, pikku seppeläksi, eivätkä Cappelloksi. Ja niinpä hänet tunnettiin kaikkialla nimeltä Ciappelletto, ja harvat tiesivät, että hän oli oikeastaan Ciapperello.

Tämä Ciappelletto oli laadultaan tällainen mies: Hän, joka oli notaari, olisi hävennyt ankarasti, jos yksikin hänen asiapapereistaan, vaikka vähän hän niitä laatikin, olisi huomattu väärentämättömäksi; mutta viimeainuita hän sensijaan olisi tehnyt niin paljon kuin häneltä niitä vaan pyydettiin, jopa aivan ilmaiseksi, kun taas oikeita ei isosta maksustakaan. Vääriä todistuksia hän lausui suurimmasta halusta, sekä pyynnöstä että pyytämättä; ja kun Ranskassa siihen aikaan pidettiin valaa kovin arvossa eikä osattu varoa vääriä valoja, niin voitti hän konnamaisesti kaikissa jutuissa, joissa hänet kutsuttiin uskonsa kautta vannomaan, että hän puhuu totta. Häntä ilahutti tavattomasti, jopa hän sitä alaa suorastaan tutkikin, hommata ystävästensä ja sukulaisten ja kenen muitten välille tahansa onnettomuutta ja vihamielisyyttä ja häpeällisiä selkkauksia, ja kuta enemmän pahaa hän näki niistä seuraavan, sitä iloisempi hän oli.

Jos häntä kutsuttiin tekemään murhaa tai muita kunnottomia töitä, ei hän kieltäytynyt koskaan, vaan lähti mielellään; ja monta kertaa hän oli mielihyväkseen osallisena haavoittamassa tai tappamassa omin käsin ihmisiä. Jumalaa ja pyhimyksiä sadattelemaan hän oli mestari, ja jokaisesta pikkuasiasta oli hän niin pikainen vihastumaan kuin kukaan olla saattaa. Kirkossa hän ei käynyt milloinkaan, ja pyhiä sakramenteja hän ivasi kuin mitä halpoja asioita kaikkein hirveimmillä sanoilla; mutta kapakoissa ja muissa häpeällisissä paikoissa hän sitävastoin kävi mielellään ja oleskeli niissä. Naisia hän rakasti niinkuin koira keppiä, mutta eräästä vastakohtaisesta paheesta haki hän huviaan enemmän kuin kukaan surkea mies saattaa. Varastanut ja ryövännyt hän olisi yhtä hyvällä omallatunnolla kuin pyhimys antaa almuja. Syömäri ja juomari oli hän siinä määrin, että sai usein kärsiä tautia kohtuuttomuutensa tähden. Pelissä ja väärän nopan heitossa hän oli oivallinen.

Mutta miksipä olen niin laajasanainen? Hän oli kelvottomin ihminen, mitä on syntynyt milloinkaan.

Hänen pahuuttaan suojeli messer Musciatto mahdollaan ja rikkauksillaan pitkän aikaa, jonka tähden yksityishenkilöt, joille hän teki sangen usein vääryyttä, ja oikeus, jota hän loukkasi alinomaa, sietivät häntä.

Kun siis tämä ser Cepparello muistui messer Musciatton mieleen ja hän tunsu erinomaisesti hänen elämänsä, niin ajatteli hän, että juuri tuo samainen Cepparello oli mies, jollaista burgundilaisten ilkeys vaati. Ja siksi hän kutsutti suojattinsa luokseen ja sanoi: Ser Ciappelletto, kuten tiedät, olen aikeissa vetäytyä syrjään kaikesta täällä, ja koska minä olen muiden muassa tekemisissä burgundilaisten kanssa, jotka ihmiset ovat pelkkää petosta, niin en tiedä ketään sopivampaa, jolle voisni jättää saatavieni perimisen heiltä, kuin sinut. Ja koska sinulla ei nykyään ole mitään tekemistä, aion minä, jos tahdot siihen suostua, hankkia sinulle jälleen oikeuden suosion ja antaa sitäpaitsi sinulle siitä, mitä saat perityksi, kelvollisen osan.

Ser Ciappelletto, joka tiesi olevansa työttömänä ja sangen suuresti vailla maailman hyvää ja kuuli vielä sen miehen lähtevän pois, joka oli kauan ollut hänen tukensa ja turvansa, teki viivyttelämättä ja melkein hädän pakoittamana päätöksensä ja sanoi, että hän suostuu mielellään.

He sopivat siis asioistaan keskenään, ja kun ser Ciappelletto oli saanut valtuudet ja kuninkaan suojeluskirjan, lähti hän, senjälkeen kuin messer Musciatto oli matkustanut pois, Burgundiin, jossa kukaan ei häntä tuntenut. Ja siellä alkoi hän periä nyt saatavia ja tehdä muuta, mitä varten hän sinne oli mennyt, vastoin luontoaan sangen lempeästi ja ystävällisesti, ikäänkuin säästääkseen kiukustumisen viimeiseksi.

Mutta kun hän tällä tavoin siellä oleskeli ja asui kahden firenzeläisen veljeksien talossa, jotka lainasivat korolle ja osoittivat hänelle suurta kunnioitusta messer Musciatton vuoksi, niin tapahtui, että hän tuli sairaaksi. Silloin haettivat veljekset heti hänelle lääkäreitä ja palvelijoita, jotka häntä hoitaisivat, ja tekivät kaikki, mitä voivat, että hän saisi terveytensä jälleen. Mutta kaikki apu oli turhaa, ja mies-poloinen, joka oli jo vanha ja, mikäli lääkärit sanoivat, säännöttömästi elänyt, tuli päivä päivältä huonommaksi, sillä hänellä oli jo kuoleman tauti. Tästä olivat veljekset suuresti huolissaan, ja kun he eräänä päivänä olivat aivan lähellä sitä huonetta, jossa Ciappelletto makasi sairaana, alkoivat he puhua keskenään hänestä.

Mitä me nyt tuolle teemme? sanoi toinen. Me olemme hänen tähtensä joutuneet pahaan pulaan. Sillä jos toimittaisimme hänet pois kotoamme näin sairaana, niin meitä soimattaisiin ankarasti; ja olisi selvä merkki huonosta älystämme, jos ihmiset näkisivät, että me, jotka otimme hänet ensin luoksemme ja sitten palvelimme ja lääkitsimme huolellisesti häntä, lähettäisimme hänet nyt, kun hän ei ole voinut tehdä mitään, joka olisi meille epämieluisia, sairaana ja kuolemaisillaan yhtäkkiä pois talostamme. Toisaalta jälleen: hän on ollut niin kelvoton ihminen, ettei hän tahdo ripittää itseään eikä huoli mitään kirkon sakramenttia; ja jos hän kuolee ripittä, niin ei ainoakaan kirkko tahdo ottaa hänen ruumistaan vastaan, vaan hänet heitetään ehkä kuoppaan kuin koira. Ja jos hän ripittäisikin itsensä, hänen syntinsä ovat niin monet ja kamalat, että seuraus olisi sama; sillä ei olisi yhtään munkkia tai pappia, joka tahtois tai voisi antaa hänelle synninpäästöä, joten hänet anetta saamatta silloinkin heitettäisiin johonkin kuoppaan. Ja jos siten käy, niin alkaa tämän seudun väki, sekä ammattimme tähden, joka heistä on vääriä ja jota he panettelevat joka päivä, kuin myöskin halusta meitä ryöstää, sen nähdessään meluta ja huutaa: Näitä Lombardian koiria, joita kirkkokaan ei ole huolinut, emme tahdo enää sietää. Ja he ryntäävät kotiimme, eivätkä ainoastaan meitä ryöstä, vaan riistävät sitäpaitsi ehkä henkemmekin. Joten meidän käy joka tapauksessa pahoin, jos tuo kuolee.

Ser Ciappelletto, joka makasi, kuten sanottu, sen huoneen vieressä, jossa veljekset tätä puhelivat, ja oli tarkkakuuloinen niinkuin näemme sairaiden usein olevan, kuuli kaikki, mitä hänestä sanottiin. Hän kutsutti silloin veljekset luokseen ja sanoi heille: En tahdo, että olette minun tähteni huolissanne tai pelkäätte saavanne minun vuokseni jotain vahinkoa. Minä olen kuullut, mitä te minusta puhuitte, ja olen varma, että kävisi niinkuin sanotte, jos asia kehittyisi teidän luulonne mukaan. Mutta se kehittyi aivan toisin. Olen jo eläessäni tehnyt niin paljon harmia Jumalalle, että jos teen yhden lisää kuolemaisillani, ei se sitä enennä eikä vähennä. Ja sentähden hankkikaa minun

luokseni joku oikein hurskas ja kunnon munkki, parhain mitä löydätte, jos niitä täällä on, ja jättäkää asia minun huolekseni. Sillä minä järjestän varmasti sekä teidän että omat asiani niin, että ne ovat hyvällä tolalla ja te voitte olla tyytyväisiä.

Vaikkei tämä herättänytkaan veljeksissä suuria toiveita, menivät he kuitenkin eräisen munkkiluostariin ja pyysivät sieltä mukaansa jotakuta hurskasta ja viisasta miestä, kuulemaan erään lombardialaisen rippiä, joka makasi heidän kotonaan sairaana. Ja heille luvattiin muuan iäkäs veli, elämäntavoiltaan hurskas ja hyvä, joka oli mestari raamatun tuntemisessa ja sangen kunnianarvoisa ihminen ja nautti kaikkien kansalaisten suurta, jopa aivan erikoista kunnioitusta. Ja tämän he veivät mukaansa.

Kun hän tuli huoneeseen, jossa Ciappelletto makasi, ja oli asettunut hänen viereensä istumaan, alkoi hän ensin häntä lempeästi lohdutella. Ja kysyi sitten, kauanko siitä oli, jolloin sairas oli käynyt viimeksi ripillä.

Ciappelletto, joka ei ollut käynyt ripillä milloinkaan, vastasi: Isäni, minun on ollut tapana käydä ripillä vähintään kerta viikossa, puhumattakaan siitä, että käyn sangen monina viikkoina useamminkin. Mutta nyt täytyy tunnustaa, että siitä saakka kuin sairastuin, josta on kulunut kahdeksan päivää, en ole käynyt ripillä, niin ankarat ovat ne tuskat olleet, joita tauti on minulle tuottanut.

Siihen sanoi munkki: Poikani, sinä olet tehnyt oikein ja jatka vaan sillä tapaa. Mutta nyt näenkin, että koska käyt niin usein ripillä, minulla on sangen vähän vaivaa sinua kuulustella ja tutkia.

Ciappelletto sanoi: Hyvä isä, älkää puhuko niin! En ole koskaan ripittänyt itseäni niin tiheästi ja monesti, etten olisi aina vaan uudestaan tahtonut tunnustaa ylimalkaan kaikkia syntejäni, mitä muistan siitä päivästä alkaen, jolloin synnyin, siihen saakka, jolloin olin ripillä. Ja siksi rukoilen teitä, hyvä isäni, että kyselisitte minulta täsmälleen kaikki, kaikki, aivan kuin en olisi koskaan käynyt ripillä. Ja älkää säästäkö minua siksi, että olen sairas, sillä paljon mieluummin menettelen tätä lihaani vastaan kuin teen sen mieliksi mitään sellaista, joka voisi tuottaa kadotuksen sielulleni, jonka Vapahtajani on kalliilla verellään lunastanut.

Nämä sanat miellyttivät suuresti munkkia, sillä ne näyttivät hänestä ilmaisevan hyvin valmistunutta sieluntilaa. Ja kiiteltään suuresti mainittuja ser Ciappelletton tapoja hän alkoi kysyä, oliko hän koskaan tehnyt lihan syntiä jonkun naisen kanssa.

Siihen Ciappelletto vastasi huokaisten: Isäni, tässä asiassa minua hävettää puhua teille totta, koska pelkään lankeavani itsekylläisyyden syntiin.

Hurskas veli sanoi hänelle: Puhu vaan rohkeasti, sillä totuutta tunnustaessa ei tee syntiä milloinkaan, ei ripissä eikä muissakaan tilaisuuksissa.

Silloin Ciappelletto vastasi: Koska minua siihen rohkaisette, niin minä sanon sen teille. Minä olen yhtä neitseellinen kuin tullessani äitini kohdusta.

Oi sinua, Herran siunattu! sanoi munkki, siinä sinä olet tehnyt oikein! Ja se teko on luettava sinulle sitä suuremmaksi ansioksi, koska sinulla olisi ollut, jos olisit tahtonut, vapaa valta tehdä aivan päinvastaista, jota taas meillä ja kaikilla niillä, joita joku sääntö sitoo, ei ole.

Ja tämän jälkeen munkki kysyi, oliko hän vatsan synneillä pahoittanut Jumalaa, johon ser Ciappelletto vastasi raskaasti huokaisten: Olen, olen, monta kertaa! Sillä vaikka hänellä oli tapana, paitsi varsinaisena paastoaikana, jota hurskaat ihmiset aina noudattavat, paastota joka viikko vedellä ja leivällä ainakin kolme päivää, niin oli hän silloin, ja varsinkin kestätyään joitakin rukoilemisesta tai toivoretkestä johtuvia vaivoja, juonut vettä sellaisella himolla ja nautinnolla kuin suuret juopot viiniä. Ja monta kertaa oli hän himoinnut semmoista heinistä tehtyä salaattia, jota naiset maantöissä ollessaan valmistavat; ja jonkun kerran oli syönyt maistunut hänestä paremmalta kuin se hänen mielestään saisi maistua sellaisesta, joka paastoa hartaa, niinkuin hän teki.

Siihen sanoi munkki: Poikani, nämä synnit ovat luonnollisia ja sangen vähäpätöisiä, enkä siis tahdo, että niiden tähden raskautat omaatuntoasi enemmän kuin on tarpeellista. Jokaisesta ihmisestä, olipa hän vaikka miten pyhä, maistuu ruoka pitkän paaston ja juoma ponnistuksen jälkeen hyvältä.

Oi, sanoi Ciappelletto, isä, älkää puhukokaan näin ainoastaan minua lohduttaaksenne, sillä minä tiedän, niinkuin tekin, että se, mitä ihminen tekee Jumalaa palvellakseen, on hänen tehtävä totuudessa ja sopuisella mielellä. Ja joka menettelee toisin, hän tekee synnin.

Munkki sanoi hyvin tyytyväisenä: Olen iloinen, että sinä olet sitä mielipidettä, ja minua miellyttää suuresti, että sinun omatuntosi on siinä suhteessa puhdas ja hyvä. Mutta sanopas minulle, oletkos tehnyt ahneuden syntiä ja himoinnut enemmän tavaraa kuin oli soveliasta, tai anastanut jotain, mitä sinun ei tullut ottaa itsellesi?

Siihen Ciappelletto vastasi: Isä, en soisi, että ajattelisitte sellaista, vaikka olenkin näiden koronkiskurien talossa. Minä en etsi täällä omia etujani, paremminkin olen tullut tänne heitä varoittamaan ja hillitsemään ja kääntämään tästä inhoittavasta ammatista. Ja uskon, että olisin siinä onnistunutkin, ellei Jumala olisi minua tällä tavoin koetellut. Mutta teidän tulee tietää, että isäni jätti minulle suuren perinnön, josta omaisuudesta minä annoin kohta, kun hän kuoli, suurimman osan Jumalalle köyhäin almuina. Ja sitten olen, sekä henkeäni elättääkseni että auttaakseni köyhiä Kristuksessa, tehnyt pieniä kauppoja, joissa olen koettanut saada voittoja, mutta aina olen tasannut sen, mitä olen voittanut, Jumalan köyhien kanssa, käyttäen puolet omiin tarpeihini ja antaen toiset puolet heille. Ja siksi on Jumala minua auttanutkin niin hyvin, että olen saanut menestymään asiani yhäti paremmin.

Hyvin olet tehnyt, poikani, sanoi munkki; mutta kuules, oletko useasti pikainen suuttumaan?

Oi, sanoi Ciappelletto, se täytyy minun tunnustaa, sellainen minä olen ollut sangen usein. Ja kukapa voisi hillitä itseään, kun näkee kaiken päivää ihmisten tekevän kunnottomia töitä, ei välittävän Jumalan käskyistä eikä pelkäävän hänen tuomiotansa? On ollut monta päivää, jolloin olisin mieluummin ollut kuollut kuin elossa, nähdessäni, miten nuoriso kilvoittelee turhuuden poluilla, kuullessani, miten se kiroilee ja vannoo väärin ja kuljeksii kapakoissa eikä käy kirkossa, vaan vaeltaa paremminkin maailman kuin Jumalan askeleissa.

Munkki vastasi silloin: Poikani, tämä on hurskasta vihaa enkä minä voisi sellaisesta määrätä sinulle parannuksen töitä. Mutta eikö viha ole sinua sattumalta koskaan voinut johdattaa miesmurhaan, tai haukkumaan jotakuta taikka tekemään jotain muuta vääryyttä?

Tähän vastasi Ciappelletto: Voi, herrani, voi, te näytätte minusta olevan Jumalan mies, kuinka voitte te puhua minulle sellaista? Jos minä olisin hiukankaan ajatellut tehdä edes yhtä ainoaa noista asioista, joita mainitsette, kuinka luulette minun voivan uskoa, että Jumala olisi tukenut minua niin kauan? Moiset ovat maantierosvojen ja pahantekijäin töitä, ja aina kun olen sellaisia nähnyt, olen sanonut: Mene, ja Jumala sinut kääntäköön!

Sitten kysyi munkki: Mutta sanopas nyt, poikani, jota Jumala siunatkoon, oletkos koskaan lausunut väärää todistusta lähimäistäsi vastaan tai puhunut pahaa toisista taikka ottanut jotakin vasten sen tahtoa, jonka omaa se oli?

Olen, hyvä isä, vastasi Ciappelletto, olen minä puhunut pahaa lähimäisistäni; sillä kerran minulla oli eräs naapuri, joka ei tehnyt muuta kuin pieksi vaimoaan, mikä oli suurinta vääryyttä maailmassa, silloin minä kerran puhuin hänestä pahaa vaimon sukulaisille, niin minua alkoi säälittää tuo nais-raukka, jota mies aina, kun oli juonut liikaa, muokkasi niin, että Jumala armahtakoon.

Munkki sanoi: No hyvä. Mutta sinä sanoit minulle, että olet ollut kauppias; oletko siis milloinkaan pettänyt ketään, niinkuin kauppiaiden tapa on?

Totisesti, vastasi Ciappelletto, olen kyllä. Mutta minä en tiedä, kuka se oli, sillä kerran vaan eräs mies toi minulle rahoja, jotka hän oli velkaa kankaasta, minkä minä hänelle möin, ja minä panin ne laatikkoon laskematta niitä. Mutta runsaan kuukauden päästä huomasinkin, että niissä oli neljä äyriä enemmän kuin piti olla. Niin ollen minä, kun en häntä enää tavannut, säilytin niitä vuoden, palauttaakseni ne hänelle takaisin, ja annoin ne sitten köyhille.

Munkki sanoi: Tämä on pikku asia; ja hyvin teit, kun käytit ne niin kuin käytit.

Ja paitsi näitä kyseli pyhä munkki häneltä vielä monia muita asioita, joihin kaikkiin Ciappelletto vastasi samaan tapaan. Mutta kun munkki aikoi ryhtyä antamaan synninpäästöä, niin Ciappelletto sanoi: Isäni, minulla on vielä yksi synty, jota en ole teille ilmoittanut.

Munkki kysyi, mikä se oli. Ja Ciappelletto vastasi: Johtui mieleeni, että panin kerran palvelijani lauvantai-iltana kello yhdeksän jälkeen lakaisemaan lattiaani, joten en antanut pyhälle Herran päivälle sitä kunnioitusta kuin minun olisi pitänyt.

Oi poikani, sanoi munkki, tämä on mitätön asia.

Ei, vastasi Ciappelletto, älkää sanoko: mitätön asia, sillä sunnuntaita täytyy ehdottomasti kunnioittaa, koska juuri sinä päivänä meidän Herramme nousi ylös kuolleista.

Silloin sanoi munkki: No, oletko mitä muuta rikkonut?

Olen, hyvä mestari, vastasi ser Ciappelletto; minä kerran ajattelemttomuudessani sylkäisin kirkossa.

Munkki alkoi nauraa ja sanoi: Poikani, sellaisesta ei tarvitse olla millänsäkään. Mekin, jotka olemme hengen miehiä, siellä pitkin päivää syljeskelemme.

Siihen vastasi Ciappelletto: Mutta siinä te teette sangen rumasti, sillä mitään ei tule pitää niin siistinä kuin sitä pyhää temppeliä, jossa Jumalalle annetaan hänen uhrinsa.

Ja lyhyesti sanoen: sellaisia asioita Ciappelletto tunnusti hänelle paljonkin, ja viimein hän alkoi huokailla ja sitten katkerasti itkeä, sillä sellaista hän osasi tehdä, milloin vaan tahtoi.

Silloin kysyi pyhä munkki: Poikani, mikä sinulla on?

Ser Ciappelletto vastasi: Voi minua, mestari, sillä vielä minulla on yksi synty, jota en ole koskaan tunnustanut, niin kovasti minä häpeän sitä sanoa. Ja joka kerta, kun sitä muistelen, itken minä niinkuin nyt näette, ja minusta on aivan varmaa, ettei Jumala voi mitenkään antaa minulle armoaan, kun tein sen synnin.

Silloin sanoi hurskas munkki: No, no, poikani, mitäs nyt puhut! Vaikka kaikki synnit, mitä ihmiset yhteensä kuunaan ovat tehneet tai mitä kaikki ihmiset vielä tekevät niin kauan kuin maailma kestää, olisi koottu yhteen ainoaan ihmiseen, ja hän olisi niin katuva ja ahdistettu kuin nyt näen sinun olevan, niin suuri on Jumalan laupeus ja armo, että hän antaisi hänelle mielellään anteeksi, jos hän ne tunnustaisi. Sano siis se vaan rohkeasti.

Silloin sanoi Ciappelletto yhä katkerasti itkien: Ei, rakas isä, minun syntini on liian suuri, ja tuskin jaksan uskoa, että Jumala antaa sitä milloinkaan minulle anteeksi, elleivät teidän rukouksenne sitä saa aikaan.

Silloin sanoi munkki: Sano se vaan rohkeasti, sillä minä lupaan rukoilla Jumalaa sinun puolestasi.

Ser Ciappelletto itki yhä eikä sitä sanonut, vaikka munkki rohkaisi häntä puhumaan. Mutta pidettyään pitkän aikaa munkkia jännityksessä hän huokaisi viimein raskaasti ja sanoi: Isäni, koska lupaatte rukoilla Jumalaa edestäni, niin minä sen sanon. Kuulkaa siis, että tuollaisena pikkuisena poikana minä kerran kirosin äidilleni.

Ja sen sanottuaan hän alkoi taas ääneensä itkeä.

Silloin sanoi munkki: Oi poikani, onko tämä nyt sinusta niin suuri synty. Ah, ihmiset kiroavat kaiken päivää Jumalaakin, ja Hän antaa kuitenkin mielellään sille anteeksi, joka katuu häntä kironneensa. Ja sinä et usko, että hän leppy sinulle tästä! Älä itke, vaan ole turvassa, sillä totisesti, vaikka sinä olisit yksi niistä, jotka naulitsivat hänet ristiin, niin hän antaisi sinulle anteeksi, kun kadut niinkuin näen sinun tekevän.

Ciappelletto vastasi: Voi isäni, mitä te puhutte? Omalle, rakkaalle mammalleni, joka kantoi minua ruumiissaan yhdeksän kuukautta yötä ja päivää ja kanniskeli sylissäänkin satakin kertaa, kovin pahoin tein, kun kirosin hänelle, ja liian suuri synty se on. Ja jos te ette rukoile Jumalaa puolestani, niin en voi saada sitä anteeksi.

Kun munkki nyt näki, ettei Ciappelletolla ollut enää mitään sanottavaa, niin antoi hän hänelle synninpäästön sekä siunauksensa ja piti häntä suorastaan pyhimyksenä, sillä hän uskoi täydellisesti, että se, mitä Ciappelletto oli puhunut, oli totta.

Ja kukapa ei olisi sitä uskonut, kuullessaan miehen kuolemaisillaan puhuvan sellaista? Ja kaiken lopuksi munkki sanoi hänelle vielä: Ser Ciappelletto, Jumalan avulla te kyllä paranette. Mutta jos kuitenkin kävisi niin, että Jumala kutsuisi teidän siunatun ja aivan otollisen sielunne luokseen, niin suvaitsisitteko, että teidän ruumiinne haudattaisiin meidän kirkkoomme?

Tähän Ciappelletto vastasi: Kyllä, isäni; enkä tahtoisikaan nyt joutua muualle, koska te olette luvannut rukoilla Jumalaa minun puolestani, paitsi sitä, että minä olen aina kunnioittanut erikoisesti juuri teidän veljeskuntaanne. Ja siksi pyydän teitä, että kun nyt menette takaisin luostariinne, pitäisitte huolta siitä, että minulle lähetetään Herran totista ruumista, jonka olette aamulla alttarilla pyhittäneet. Sillä, vaikka en olekaan sen arvoinen, aion teidän luvallanne nauttia sitä ja sitten saada myöskin pyhän ja viimeisen voitelun, niin että joskin olen syntisenä elänyt, edes kuolen kristittyinä.

Pyhä mies sanoi, että se oli hänestä suuresti mieleen ja että Ciappelletto oli oikeassa, sekä lupasi pitää huolta siitä, että ehtoollinen hänelle kohta lähetetään. Ja niin tapahtui.

Veljekset, jotka pelkäsivät suuresti, että Ciappelletto pettää heitä, olivat asettuneet erään väliseinän viereen, joka erotti sen huoneen toisesta, missä Ciappelletto makasi, ja kuulivat ja ymmärsivät asiaa seuratessaan kaikki, mitä ser Ciappelletto sanoi munkille. Ja heille tuli monta kertaa, kun he kuulivat, mitä kaikkea hyvää tämä ilmoitti tehneensä, niin kova halu nauraa, että olivat pakahtua. Ja he puhuivat keskenään: Mikä on tuo mies, jota ei vanhuus, ei sairaus eikä kuolema, jonka hän näkee niin lähellä, eikä edes pelko Jumalan edessä, jonka tuomiolle hän voi odottaa tuokion päästä joutuvansa, ole voinut kääntää pahuudesta, eikä saada häntä tahtomaan kuolla toisin kuin hän eli.

Mutta kun he kuulivat Ciappelletton selvittävän asiansa niin, että hänet otettaisiin haudattavaksi kirkkoon, niin eivät he muusta välittäneet.

Vähän sen jälkeen Ciappelletto nautti ehtoollista, ja kun hän huononi tavattomassa määrin, sai hän viimeisen voitelunkin. Ja kohta iltasoiton jälkeen samana päivänä, jolloin hän oli suorittanut kauniin rippinsä, hän kuoli.

Niin ollen veljekset sopivat, miten pitää hänelle hänen omilla varoillaan kunnialla hautajaiset, ja lähettivät sanan munkkien olinpaikkaan, että nämä tulisivat samana iltana toimittamaan yömessun, niinkuin tapa vaati, ja sitten aamulla noutamaan ruumista. Ja he järjestivät kaikki kuntoon, mitä siinä tarvittiin.

Kun hurskas munkki, joka oli Ciappelletton ripittänyt, kuuli, että hän oli kuollut, meni hän luostarin priorin puheille ja soitti sitten kokoukseen ja todisti paikalle saapuneille veljille, että ser Ciappelletto oli ollut pyhimys, niinkuin hän oli hänen ripistäjän huomannut. Ja koska hän uskoi, että Isä Jumala oli tekevä hänen kauttansa vielä paljon ihmeitä, sai hän heidät vakuutetuiksi siitä, että hänen ruumiinsa oli tuotava sinne kaikkein suurimmin ja hartaimmin kunnianosoituksin.

Siihen priorin ja muut herkkäuskoiset munkit suostuivat. Ja illalla menivät he kaikki sinne, missä Ciappelletton ruumis oli, ja pitivät sen ääressä suuren ja juhlallisen kuolinmessun, ja lähtivät seuraavana aamuna, kaikki kuoripaitoihin ja kasukoihin puettuina, kirjat kädessä ja ristit edessä ja laulaen noutamaan tuota ruumista, ja veivät sen komeassa saatossa ja juhlallisesti kirkkoonsa. Ja heitä seurasi melkein koko kaupungin väki, miehet ja naiset. Ja kun ruumis oli asetettu kirkkoon, nousi hurskas munkki, joka oli hänet ripittänyt, saarnatuoliin ja alkoi saarnata ihmeellisiä asioita hänestä, hänen elämästään, hänen paastoistaan, hänen neitseellisyydestään ja yksinkertaisuudestaan ja viattomuudestaan ja pyhydestään, kertoen muun muassa, mitä ser Ciappelletto oli pitänyt suurimpana syntinään ja itkenyt sitä tunnustaessaan, joten hän oli tuskin saanut ajetuksi vainajan päähän, että Jumala antaa sen hänelle anteeksi. Ja sitten munkki siirtyi haukkumaan kansaa, joka häntä kuunteli, ja sanoi: Ja te, jotka Jumala on kironnut, te sadattelette joka oljenkorren tähden, joka jalkoihinne sekaantuu, Jumalaa ja Jumalan äitiä ja koko taivaan sotalaumaa!

Ja vielä puhui hän paljon muuta kaunista vainajan kunniallisuudesta ja puhtaudesta. Ja lyhyesti sanoen: hän sai sanoillaan, joita koko seudun väki ehdottomasti uskoi, kaikki siellä-olijat niin päästä pyörälle, että kun toimitus oli loppunut, kaikki ryntäsivät maailman kauheimpana tungoksena suutelemaan ruumiin jalkoja ja käsiä. Ja kaikki vaatteet revittiin hänen yltään, sillä jokainen, joka sai niistä vähäisenkin tilkun, piti itseään suorastaan autuaana. Ja koko päivä täytyi ruumis pitää näytteillä, jotta kaikki voivat päästä sitä näkemään ja koskettamaan.

Seuraavana yönä hänet sitten haudattiin kunniakkaasti marmoriarkussa eräisen kappeliin, ja jo seuraavana päivänä alkoi väkeä vähitellen vaeltaa sinne ja sytyttää sinne kynttilöitä ja rukoilla häntä sekä luonnollisesti tehdä hänelle myöskin lupauksia ja ripustaa kappeliin vahakuvia, kukin tekemänsä lupauksen mukaan. Ja siinä määrin kasvoi hänen pyhyytensä maine ja hänen jumaloimisensa, että tuskin oli ainoaakaan, joka vastoinkäymisen kohdatessa olisi antanut lupauksiaan muille pyhimyksille kuin hänelle. Ja häntä alettiin nimittää ja nimitetään vieläkin Pyhäksi Ciappellettoksi, ja ihmiset vakuuttavat, että Jumala on tehnyt monta ihmettä hänen tähtensä ja tekee vielä tänäkin päivänä niille, jotka hurskaasti häneen turvautuvat.

Sillä tavalla siis eli ja kuoli ser Cepparello da Prato, josta tuli pyhimys, niinkuin olette kuulleet. Enkä tahdokaan väittää mahdottomaksi, ettei hän voisi olla autuaitten joukossa Jumalan kasvojen edessä, sillä saattoipa hän, vaikka elämänsä olikin jumalatonta ja häpeällistä, kaikkein viimeisimmillään katua vielä niin ankarasti, että Jumala armahti häntä ja otti hänet valtakuntaansa. Mutta koska tämä on salattua, niin arvostelen sen mukaan, miltä asia näyttää, ja sanon, että hän on paremminkin joutunut pirun kynsiin ja kadotukseen kuin paratiisiin.

KOLMAS KERTOMUS

Juutalainen Melkisedek pelastuu, kertomalla sadun kolmesta sormuksesta, suuresta vaarasta, jonka Saladin hänelle oli valmistanut.

Saladin, jonka urhoollisuus oli niin suuri, että se ei ainoastaan kohottanut häntä vähäpätöisestä miehestä Babylonian sulttaaniksi, vaan antoipa hänelle monta voittoakin saraseenilaisista ja kristityistä ruhtinaista, kulutti monissa sodissa ja tavattomalla anteliaisuudellaan loppuun kaikki aarteensa. Ja kun hänen piti eräsen odottamattomaan tarpeesen saada melkoinen summa rahaa, eikä hän tiennyt, mistä sen ottaa niin kiireesti kuin hän sitä tarvitsi, niin muistui hänen mieleensä eräs rikas juutalainen nimeltä Melkisedek, joka lainasi korkoa vastaan rahaa Aleksandriassa. Tämän ajatteli Saladin kykenevän rahoillaan palvelemaan häntä, jos tahtoisi. Mutta Melkisedek oli niin kitsas, ettei varmaankaan mielisuosiolla sitä tekisi, ja väkivaltaa Saladin ei tahtonut häntä kohtaan harjoittaa. Mutta koska häntä ahdisti häntä kovasti, niin ajatteli hän päänsä puhki keinoa, jolla saisi juutalaisen häntä palvelemaan, ja päätti viimein tehdä hänelle väkivaltaa näennäisen oikeuden varjolla. Ja siksi hän kutsutti Melkisedekin luokseen ja otti hänet ystävällisesti vastaan, ja kun oli pyytänyt häntä istumaan seuraansa, sanoi hänelle: Kunnon ystävä, olen monilta henkilöiltä kuullut sinut sangen älykkääksi ja jumaluusopin asioissa ylen viisaaksi, ja siksi haluaisin nyt tietää, mitä sinä pidät kolmesta uskonnosta oikeana, juutalaisten, saraseenien vai kristittyjen oppia?

Juutalainen, joka todella oli älykäs mies, huomasi liiankin hyvin, että Saladin koetti solmia häntä sanoissa saadakseen aikaan kiistaa hänen kanssansa; ja sentähden hän ajatteli, ettei hänen sovi kiittää jotakuta näistä kolmesta enemmän kuin toisia, niin ettei Saladin saisi aikomustaan toteutetuksi. Niinpä hän ponnisti älyään, koettaessaan keksiä vastausta, josta hän ei joutuisi kiinni, ja pian selkenikin hänen mielessään, mitä hänen oli vastattava, ja hän sanoi: Minun herrani, se kysymys, jonka te minulle teette, on sangen kaunis, ja lausuakseni teille, mitä siitä ajattelen, on minun kerrottava teille eräs pieni kertomus, jonka nyt kuulette:

Ellen erehdy, niin muistan kuulleen monesti kerrottavan, että ennen oli mahtava ja rikas mies, jolla muiden kalliiden jalokivien joukossa oli aarteissaan hyvin kaunis ja kallisarvoinen sormus. Sen arvon ja kauneuden tähden piti hän sitä suuressa kunniaissa ja tahtoi jättää sen ikuisiksi ajoiksi perillisilleen, ja tämän vuoksi hän määräsi, että se hänen pojistaan, jolta sormus hänen kuoltuansa hänen antamanaan löydettäisiin, oli oleva, niinkuin on itsestään ymmärrettävää, hänen perijänsä, ja kaikkien toisten oli häntä kuultava ja kunnioitettava ylimpänä. Se, jolle tämä taas jätti sormuksen, antoi samanlaisen määräyksen jälkeläisilleen ja menetteli niinkuin hänen edeltäjänsä oli menetellyt. Parilla sanalla: tämä sormus kulki monilla seuraajilla kädestä käteen. Mutta viimein joutui se eräälle, jolla oli kolme kaunista ja kunnokasta ja isälleen tottelevaista poikaa, jonka vuoksi isä rakasti heitä kaikkia yhtä suuresti. Mutta pojat, jotka tunsivat sormukseen liittyvän tavan, himoitsivat kukin olla kunnioitetuimpana joukossa, ja jokainen pyysi, miten vain parhaiten taisi, että isä, joka oli jo vanha, antaisi kuollessaan sormuksen hänelle. Kunnon mies, joka rakasti heitä kaikkia yhtä suuresti ja joka ei tiennyt itsekään valita, kenelle hän mieluummin sen tahtoisi jättää, päätti silloin, luvattuaan sen kullekin heistä, tyydyttää heitä kaikkia. Siksi valmistutti hän salaisesti eräällä hyvällä mestarilla kaksi muuta sormusta, jotka olivat niin ensimmäisen näköisiä, että tuskin hankään, joka oli ne teettänyt, eroitti, mikä niistä oli se todellinen. Ja kun hänen kuolemansa sitten lähenei, niin antoi hän salaisesti kullekin pojalle sormuksen. Pojat tahtoivat isän kuoltua kukin saada itselleen perinnön ja kunnian, ja toinen kielsi toistensa oikeuden, ja silloin toi kukin käsille sormuksensa todistuksena, että hän oli väitteessään oikeassa. Mutta kun sormukset havaittiin siinä niin samannäköisiksi, ettei voitu eroittaa, mikä niistä oli se todellinen, niin jäi kysymys, kuka oli isän oikea perijä, ratkaisematta ja on ratkaisematta vieläkin.

Ja samaa sanon, herrani, kolmesta uskonnostakin, jotka isä Jumala on antanut kolmelle kansalle ja joista kysymyksen minulle sovititte. Jokainen heistä uskoo olevansa hänen perillisensä ja omistavansa hänen oikean lakinsa ja noudattavansa hänen käskyjään, mutta millä ne ovat, siitä on kysymys vielä, samoin kuin noista sormuksista, ratkaisematta.

Saladin näki, että toinen oli oivallisesti osannut välttää ansan, jonka hän oli hänelle virittänyt. Ja sen vuoksi päätti hän ilmaista hänelle suoraan asiansa ja katsastaa, tahtoisiko hän auttaa häntä. Ja hän teki niin, ilmaisten hänelle samalla, mitä hän oli aikonut tehdä, ellei hän olisi vastannut niin viisaasti kuin hän vastasi.

Juutalainen auttoi silloin omasta halustaan Saladinia niin suurella summalla kuin hän pyysi. Ja Saladin korvasi sitten täydellisesti lainan, antoipa vielä Melkisedekille suuret lahjatkin ja kohteli häntä aina ystävänään ja piti luonaan korkeassa ja kunnioitetussa asemassa.

SEITSEMÄS KERTOMUS

Bergamino nolaa kertomuksella Primassosta ja Clugnyn apotista hienolla tavalla messer Cane della Scalaa hänen äkillisen saituudenpuuskansa vuoksi.

Niinkuin tavaton maine melkein kautta koko maailman kertoo, oli messer Cane della Scala, jolle onni monessa suhteessa oli sangen suotuisa, ylevämpiä ja anteliaimpia herroja, mitä Italiassa tunnettiin keisari Fredrik Toisen päivistä nykyaikaan saakka. Hän oli päättänyt kerran panna toimeen Veronassa ihmeellisen komeat juhlat, ja niihin olikin jo tullut väkeä monilta eri suunnilta, ja varsinkin kaikenlaista hovijoukkoa. Mutta yhtäkkiä, mikä lieneekään ollut syynä, hän päätti toisin ja jakoi lahjoja monille saapuneille ja antoi heidän palata kotiinsa. Ainoastaan eräälle heistä, nimeltä Bergamino, joka oli niin taitava ja kaunosanainen kertoja, ettei moista voinut uskoa, ellei ollut häntä kuullut, ei annettu lahjaa eikä mainittu lähdöstä mitään, joten hän jäi sinne, siinä toivossa, että oli kai menetelty näin ainoastaan hänen tulevaisuudeksi hyödykseen. Mutta messer Cane della Scala oli saanut sellaisen päähänpiston, että kaikki, mitä hän antaisi hänelle, menisi pahemmin hukkaan, kuin jos heittäisi tavaransa tuleen, ja siksi ei hän puhunut Bergaminolle mitään eikä lähettänyt hänelle minkäänlaista sanaa. Kun Bergamino muutaman päivän jälkeen näki, ettei häntä kutsuta puheille tai vaadita mihinkään, mikä hänen ammattiinsa kuului, ja kun sitäpaitsi lasku majatalossa hevosten ja palvelijain hoidosta nousi yli hänen varojensa, niin alkoi hän tulla alakuloiseksi. Mutta kuitenkin hän odotti vielä, ajatellen, ettei hän tee viisaasti, jos lähtee pois. Ja kun hän oli tuonut matkassaan kolme kaunista ja kallista pukua, jotka hän oli saanut lahjaksi muilta ylhäisiltä herroilta, voidakseen esiintyä kunniallisesti täällä juhlissa, niin antoi hän ensin yhden majatalon isännälle, koska mies tahtoi maksua. Sitten hän oleksi siellä vielä pitkän aikaa, joten hänen täytyi antaa toinenkin puku, jos aikoi yhä jäädä majatalon isännän luo. Ja sen jälkeen hän rupesi syömään jo kolmatta, ajatellen, että hän jää tänne vieläkin katsastamaan, niin kauan kuin sitä pukua riittää, ja matkustaa sitten pois.

Mutta hänen kolmatta pukua syödessään tapahtui, että hän ilmestyi eräänä päivänä, kun messer Cane oli ruualla, hänen eteensä hyvin alakuloisen näköisenä. Kun messer Cane näki hänet, sanoi hän, paremminkin pilkallaan kuin haluten kuulla jonkin hauskan jutun: Bergamino, mikä sinulla on? Sinä seisot siinä niin raskasmielisenä. Kerropas jotakin!

Silloin kertoi Bergamino, ollenkaan aprikoimatta, mutta kuitenkin niinkuin hän olisi sitä jo kauan valmistellut, yhtäkkiä jutun, joka osui hyvin hänen omaan asemaansa:

Minun herrani, teidän tulee tietää, että Primasso oli kerrassaan oivallinen latinan taitaja ja niin suuri ja nopsa runoniekka, ettei hänelle vertaa. Ne seikat olivat tehneet hänet niin mainioksi ja kuuluksi, että missä häntä ei ehkä ulkomuodolta tunnettukaan, ei kuitenkaan liene ollut ihmistä, joka ei olisi tiennyt nimeltä ja maineelta, kuka oli Primasso. Nyt tapahtui kerran, että hän oli Parisissa (jossa hän muuten oli enimmäkseen aikansa) sangen köyhissä oloissa, sillä ne, jotka hänen lahjojaan voivat parhaiten palkita, eivät antaneet niille juuri arvoa. Niissä oloissa kuuli hän kerrottavan Clugnyn apotista, jota arvellaan tulojensa puolesta rikkaimmaksi mieheksi, mitä kirkolla on, paavia lukuunottamatta. Ja hän kuuli puhuttavan apotista ihmeellisiä ja mainioita juttuja: kuinka hän pitää aina juhlia, ja ettei hänen luonaan koskaan kielletä ruokaa eikä juomaa keltään, joka sinne tulee, kunhan vieras vaan ilmaisee halunsa silloin, kun apotti itse on syömässä. Tämän kuultuaan Primasso, joka kävi mielellään aatelisten ja suurten herrain vieraana, päätti lähteä näkemään tämän apotin anteliaisuutta. Ja siksi hän kysyi, miten pitkän matkan päässä Parisista hän nykyään asui. Siihen hänelle vastattiin, että noin kuuden miglion päässä eräällä tilallaan.

Silloin arveli Primasso, että jos hän lähtee liikkeelle varhain aamulla, niin hän ehtii perille ruokailu-aikaan, ja hän otti jo selon tiestä. Mutta kun hän ei löytänyt muita sinne lähtijöitä, niin hän pelkäsi, että hän, poloinen, ehkä voi eksyä ja joutua seudulle, jossa ei ole helppo saada ruokaa; ja

sentähden hän päätti ottaa mukaansa kolme leipää, jottei joutuisi, jos niin kävisi, kärsimään nälän epämukavuutta, ajatellen, että vettä, josta hän muuten piti sangen vähän, löytyy joka paikassa.

Hän pisti siis leivät povelleen ja lähti matkalle, ja hänen onnistui niin hyvin, että joutui juuri ennen ruoka-aikaa sinne, missä apotti oli. Primasso meni sisään ja kulki kaikkialla katselemassa, ja kun hän näki monet katetut pöydät ja suuret puuhat keittiössä ja muun, mitä päivällisiä varten oli valmistettu, niin hän sanoi itsekseen: Totta tosiaan tämä on niin vierasvarainen kuin ihmiset sanovat.

Ja kun hän siinä seisoj ja katseli näitä seikkoja, niin käski apotin hovimestari tuomaan käsien huuhteluveden, sillä ruokailuhetki oli tullut, ja kun vesi oli annettu, niin osoitti hovimestari kullekin hänen paikkansa.

Sattumalta kävi niin, että Primasso asetettiin istumaan juuri sen huoneen ovea vastapäätä, josta apotti oli tuleva sisään astuessaan ruokasaliin. Ja siinä hovissa oli sellainen tapa, ettei pöytään tuotu leipää eikä viiniä eikä mitään ruokia tai juomia koskaan ennen kuin apotti itse tuli istumaan pöydän ääreen. Sentähden hovimestari, asetettuaan vieraat pöytään, lähetti sanomaan apotille, että ruoka on valmis, milloin hän vain suvaitsi. Apotti käski nyt avaamaan kamarinsa ovet ja aikoi mennä saliin; mutta kun hän sinne astuessaan nosti päänsä, niin ensimmäinen ihminen, johon hänen silmänsä siellä osuivat, oli Primasso, joka oli kovin huonoissa vaatteissa ja jota hän ei tuntenut ulkonäöltä. Tuskin apotti hänet näki, niin hänen päähänsä pisti halpa ajatus, jollaista ei ikinä ennen ollut siinä ollut, ja hän sanoi itsekseen: Kas, minkälaisia minä syötän ruuallani. Ja hän kääntyi takaisin ja käski panna kamarinsa ovet kiinni ja kysyi niiltä, jotka olivat hänen seurassaan, tunsiko kuka tuota heittiötä, joka istui pöydässä vastapäätä hänen kamarinsa ovea? Kaikki vastasivat, että he eivät tunne.

Mutta Primassolla, joka oli kävellyt eikä ollut tottunut paastoamaan, oli hyvä ruokahalu, ja kun hän oli hyvän aikaa odottanut, eikä nähnyt apotin tulevan, niin otti hän poveltansa yhden kolmesta leivästään, jotka oli tuonut muassansa, ja alkoi syödä.

Oltuaan jonkun aikaa kamarissaan käski apotti erään palvelijan mennä katsomaan, joko tämä mainittu Primasso oli mennyt pois. Palvelija vastasi: Ei, herra, hän päinvastoin syö leipää, jonka hän luultavasti on tuonut tullessaan.

Siihen sanoi apotti: Syököön sitten, jos on mitä syödä. Mutta meidän ruokaamme ei hän tänään syö.

Apotti olisi tahtonut, että Primasso olisi itsestään lähtenyt pois, sillä hänestä ei näyttänyt hyvältä teolta suorastaan käskää häntä menemään.

Primasso oli sillä välin syönyt yhden leivän, ja kun hän ei nähnyt apotin tulevan, alkoi hän syödä toista. Tästäkin kerrottiin apotille, joka oli lähettänyt katsomaan, oliko hän nyt poistunut.

Viimein Primasso, kun apotti ei tullut, ryhtyi syömän kolmatta, syötyään jo toisen leivän. Siitäkin ilmoitettiin vielä apotille, joka alkoi nyt itsekseen miettiä ja sanoa: Hm, tällaista, mikäs kumma minun päähäni tänään pälkähtikään? Miksi olen niin kitsas? Miksi niin nuiva? Ja kuka on syyppää? Minä olen antanut ruokaani niin monta vuotta jokaiselle, kuka sitä vaan on tahtonut, katsomatta, oliko vieras ylhäinen mies tai talonpoika, rikas tai köyhä, kauppias tai reppuri? Ja olen nähnyt omin silmin, kuinka lukemattomat lurjukset täällä ovat ahmineet, eikä koskaan ole pistänyt päähäni ajatusta, jonka tuo minulle toi. Varmaankaan ei saituruus ole aivan tavallisen ihmisen tähden näin kimppuuni karannut. Jotakin erikoista mahtaa tuossa miehessä olla, vaikka hän näyttää minusta niin joutavalta, koska hän on saanut minut näin vastahakoiseksi kestitsemään itseään.

Ja niin sanottuaan apotti tahtoi tietää, kuka vieras oli. Ja saatuaan selvän, että hän oli Primasso, joka oli tullut näkemään, mitä oli kuullut hänen vierasvaraisuudestaan, apotti häpesi, sillä hän oli kauan tuntenut maineelta Primasson eteväksi mieheksi. Ja siksi hän koetti nyt monin tavoin korjata erehdystään ja osoittaa hänelle kunnioitustansa. Kun oli aterioitu, tuotatti hän Primassolle kauniit vaatteet, niinkuin hänen oppineisuutensa ansaitsi, ja lahjoitti hänelle rahaa ja ratsun ja jätti hänen valittavakseen, tahtoiko hän lähteä pois vai jäädä hänen luokseen. Nyt oli Primasso tyytyväinen, kiitti apottia miten suinkin voi ja palasi hevosen seljässä Pariisiin, josta oli tullut jalkaisin.

Messer Cane della Scala, joka oli älykäs mies, ymmärsi erinomaisesti selityksittä, mitä Bergamino tarkoitti. Ja hän sanoi hymyillen: Bergamino, aivan soveliaasti olet nyt näyttänyt vahinkosi, oman arvosi ja minun saituuteni sekä mitä minulta haluaisit. Eikä minua totisesti ole koskaan ennen kiusannut saituus, niinkuin nyt sinua kohtaan. Mutta minä ajan sen pois sillä patukalla, jonka sinä minulle neuvoit.

Ja sitten maksatti hän Bergaminon majatalon laskut ja lahjoitti hänelle komean puvun, antoi hänelle rahaa ja ratsun sekä jätti hänen valittavakseen, tahtoiko hän lähteä pois vai jäädä hänen luokseen.

TOINEN PÄIVÄ

ENSIMÄINEN KERTOMUS

Martellino tekeytyy rammaksi ja on paranevinaan koskemalla Pyhän Henrikin ruumisen; mutta kun hänen petoksensa paljastuu, saa hän selkäänsä ja vangitaan ja on vähällä tulla hirtetyksi, mutta pelastuu lopulta kuitenkin.

Trevisossa eli eräitä aikoja sitten saksalainen nimeltä Henrikki, joka, koska hän oli köyhä mies, elätteli henkeänsä kantamalla tavaroita maksusta niille, jotka sitä tahtoivat. Häntä pitivät kaikki elämältään tavattoman pyhänä ja hyvänä miehenä. Ja siksi, lieneekö totta vai ei, tapahtui, että kun hän kuoli, niin Trevison kaikki suurimman kirkon kellot, mikäli trevisolaiset vakuuttavat, rupesivat itsestään soimaan hänen kuolinhetkellään, kenenkään niihin koskematta. Tätä pidettiin ihmeenä, ja sentähden sanoivat kaikki, että Henrikki on pyhimys. Ja koko kaupungin kansa juoksi taloon, jossa hänen ruumiinsa lepäsi, ja he kantoivat hänet kuin pyhimyksen ruumiin ainakin Trevison tuomiokirkkoon ja toivat sinne rujoja ja rampoja, sokeita ja kaikkia muita, joilla oli tauteja ja vikoja, paranemaan koskemalla tähän ruumiin.

Siihen kansan hälinään ja juoksuun sattui Trevisoon tulemaan kolme meidän kaupunkilaistamme, joista yhden nimi oli Stecchi, toisen Martellino ja kolmannen Marchese. He olivat sellaisia miehiä, jotka käyvät korkeain herrain hoveissa ja huvittelevat katselijoita väännelemällä itseään toisten muotoisiksi ja matkimalla muita ihmisiä omilla eleillään. He eivät olleet koskaan ennen käyneet täällä, ja kun he näkivät koko kaupungin sellaisessa liikkeessä, niin he ihmettelivät, ja kun he sitten kuulivat syyn, mistä se johtui, alkoivat he haluta itsekin mennä katsomaan. Ja he jättivät tavaransa majataloon, ja Marchese sanoi: Menkäämme mekin katsomaan tätä pyhimystä! Mutta minä en puolestani tiedä, kuinka me voimme sinne päästä, sillä mikäli olen kuullut, on tori täynnä saksalaisia ja muuta aseväkeä, jotka tämän kaupungin ruhtinas on asettanut sinne, ettei levottomuuksia syntyisi. Ja sitäpaitsi on kirkko, mikäli sanotaan, niin täynnä väkeä, että sinne tuskin voi mennä enää ainoatakaan.

Silloin sanoi Martellino, joka oli halukas näkemään tätä tapausta: Siitä syystä emme jää pois, sillä minä keksin keinon, jotta pääsemme aivan pyhän ruumiin ääreen.

Marchese kysyi: Millä tavalla?

Martellino vastasi: Sanon sen sinulle. Minä tekeydyn rammaksi, ja sinä toiselta puolelta ja Stecchi toiselta tuette minua, niinkuin en itse voisi kävellä, ja olette kuljettavinnan minua kirkkoon muka sitä varten, että se pyhimys minut parantaisi. Silloin ei ole ainoata, joka ei meidät nähdessään antaisi sijaa ja päästäisi meitä menemään.

Marchesseä ja Stecchiä ehdotus miellytti, ja he lähtivät kaikki kolme vitkastelematta majatalosta. Ja tultuaan yksinäiseen paikkaan väänsi Martellino kätensä, sormensa ja käsivartensa ja jalkansa ja sitäpaitsi suunsa ja silmänsä ja koko kasvonsa sillä tavalla, että oli hirmuista nähdä, eikä olisi ollut ainoakaan, joka hänet, nähdessään ei olisi sanonut, että hän on ihan rujo ja rampa. Ja kun sitten Marchese ja Stecchi olivat ottaneet sellaisena häntä kainaloista, suuntasivat he askeleensa kirkkoa kohti, hyvin hurskaan näköisinä, ja pyysivät nöyrästi ja Jumalan nimessä jokaista, joka eteen tuli, antamaan heille sijaa, jonka he saivatkin helposti. Ja lyhyesti sanoen: kaikkien katselemina ja melkein joka paikassa huudettaessa: Tehkää tilaa! Tehkää tilaa! he tulivat sinne, johon pyhän Henrikin ruumis oli sijoitettu. Ja siellä ottivat eräät ylimykset, jotka seisoivat siinä ympärillä, nopeasti Martellinon ja nostivat hänet ruumiin päälle, jotta hän saisi sen avulla terveyden armolahjan. Kaikki kansa katseli nyt hartaasti, mitä tästä oli tuleva; ja kun Martellino oli ollut sillä tavalla jonkun aikaa, niin alkoi hän, joka sen osasi mainiosti, kuomailla niinkuin muka voisi jo ojentaa yhtä sormeaan

ja sitten kättään, ja sen jälkeen käsivarttaan, ja sitä menoa niinkuin täydellisesti parantuen. Tämän nähdessään kansa nosti pyhän Henrikin kiitokseksi niin suuren metelin, ettei olisi ukonjyrinätkirkossa eroittanut.

Sattumalta oli sitä paikkaa lähellä eräs firenzeläinen, joka tunsu sängen hyvin Martellinon, vaikkei ollut tuntenut häntä silloin, kun hänet tuotiin niin rujona sinne. Mutta kun hän nyt näki Martellinon pystyssä ja tunsu hänet, niin alkoi hän nauraa ja sanoa: Herra Jumala mokomata! Kuka ei olisi luullut häntä, nähdessään hänen tänne tulevan, tosiaan rammaksi!

Nämä sanat kuulivat eräät trevisolaiset, ja he kysyivät heti: Mitä?

Eikö hän ollutkaan rampa?

Heille vastasi firenzeläinen: Ei, Jumala paratkoon. Hän on ollut aina yhtä surea kuin kuka tahansa meistä, mutta hän osaa paremmin kuin kukaan muu kujeillaan vääntää itsensä mihin muotoon tahtoo, niinkuin olette nähneet.

Ei tarvittu muuta kuin että trevisolaiset tämän kuulivat, niin kansa tunkeusi väkivallalla paikalle ja alkoi huutaa: Ottakaa kiinni petturi ja Jumalan ja hänen pyhimyksiensä pilkkaaja, joka ei ole rampa, vaan on tullut tänne muka raajarikkona pilkatakseen meitä ja meidän pyhää miestämmä. Ja niin sanoen he kävivät häneen käsiksi ja kiskoivat hänet alas paikalta, jossa hän oli, ja tarttuivat hänen tukkaansa ja repivät kaikki vaatteet hänen päältään ja alkoivat lyödä häntä nyrkeillään ja tallata jaloillansa. Eikä ollut mies eikä mikään se, joka ei juossut hänelle tätä tekemään. Martellino huusi: Armoa, armoa! ja piti puoliansa, miten jaksoi, mutta se oli turha yritys; väen tungos kasvoi suuremmaksi joka hetki.

Kun Stecchi ja Marchese tämän näkivät, alkoivat he tuumia keskenänsä, että asia on huonolla tolalla, mutta eivät uskaltaneet auttaa häntä, koska pelkäsivät omaa henkeänsä. Jopa huusivat he niinkuin muutkin, että hänet on surmattava, mutta ajattelivat kuitenkin samalla, miten voisivat saada hänet kansan käsistä, joka varmaan olisi hänet tappanut, ellei olisi keksitty yhtä keinoa, jota Marchese heti käytti.

Koko signorian vartiosto oli nimittäin ulkona, ja Marchese meni niin pian kuin voi sen miehen luo, joka oli siellä podestan sijaisena, ja sanoi: Herran armon tähden, tuolla on ilkiö, joka varasti kukkaroni ja hyvinkin sata kultafloriinia, minä rukoilen teitä ottamaan hänet kiinni, niin että saan omani takaisin!

Heti, kun tämä oli kuultu, juoksi hyvinkin kaksitoista huovia sinne, missä Martellino parkaa ilman kappaa kammattiin, ja he hajoittivat maailman suurimmalla työllä tungoksen ja ottivat hänet, aivan ruhjottuna ja hakattuna, kansan käsistä, ja veivät raatihuoneelle. Sinne seurasi paljon niitä, jotka arvelivat hänen heitä pilkanneen, ja kun he kuulivat, että hänet oli vangittu taskuvarkaana, ja luulivat, etteivät he saisi parempaa syytä, jonka nojalla voisivat tuottaa hänelle rangaistuksen, niin alkoivat he jokainen huutaa, että hän oli häneltäkin puhdistanut taskut.

Kun podestan tuomari, joka oli ankara herra, kuuli nämä seikat, vei hän Martellinon nopeasti syrjään ja alkoi tutkia häntä. Mutta Martellino vastasi ilveillen, aivan kuin luulematta vangitsemista miksikään; silloin tuomari suuttui ja antoi sitoa hänet kidutusvipuun ja nykäistä pari kelpo kertaa, aikoen saada hänet tunnustamaan sen, mitä hänestä sanottiin, ja sitten hirtättää hänet. Ja kun hänet päästettiin jälleen maahan, kysyi tuomari, oliko totta, mistä nuo ihmiset häntä syyttivät; ja koska Martellinoa ei kielto näyttänyt auttavan, niin hän sanoi: Herra tuomari, minä olen valmis tunnustamaan totuuden; mutta käskekää ensin kaikkia niitä, jotka minua syyttävät, ilmoittamaan, milloin ja missä minä heidän kukkaronsa varastin, niin sanon sitten, mitä olen tehnyt ja mitä en ole tehnyt.

Tuomari sanoi: Se miellyttää minua. Ja hän kutsutti luokseen muutamia väestä, jolloin yksi sanoi, että hän oli varastanut kukkaron kahdeksan päivää sitten, ja toinen kuusi, kolmas neljä, ja eräät sanoivat, että tänä päivänä.

Sen kuullessaan Martellino sanoi: Herra tuomari, he valehtelevat kaikki silmät päästänsä. Ja siitä, että puhun totta, voin vahvistuksena esittää, että minä en ole ikinäni ennen käynyt tällä seudulla

enkä täällä oleskellut muuta kuin sen lyhyen ajan siitä, kun äsken tänne saavuin. Ja kun minä tulin tänne, niin menin kovaksi onnekseni katsomaan pyhää ruumista, ja silloin minut kerittiin niinkuin nyt voitte nähdä. Ja että se, mitä puhun, on totta, voi todistaa se signorian virkamies, jolle täytyy ilmoittautua tänne tullessa, ja hänen kirjansa ja majataloni isäntä. Jos siis näette, että asia on niinkuin olen sanonut, niin elköö antako noiden kelvottomien ihmisten syytöksien tähden minua kiduttaa ja surmata.

Sillävälin, kun asiat olivat tällä tolalla, sanoivat Marchese ja Stecchi, jotka kuuluivat tuomarin pidelleen häntä ankarasti, jopa kiduttaneen häntä jo vivussakin, suuresti peloissaan toisillensa: Teimme kerrassaan hullusti; vedimme hänet kattilasta ja heitimme tuleen.

He lähtivät siis ripeästi hakemaan kaikkialta apua ja menivät majatalonsa isännän luo ja kertoivat hänelle, miten asia oli.

Isäntä nauroi, ja vei heidät erään Sandro Agolantin luokse, joka asui Trevisossa ja oli ruhtinaan suuressa suosiossa, ja kun he olivat kertoneet koko tapahtuman hänelle, pyysivät he yhdessä, että hän suojelisi Martellinoa. Sandro nauroi makeasti ja meni ruhtinaan luo ja pyysi häntä noudattamaan Martellinon pois. Ja niin tapahtui.

Ne, jotka menivät häntä noutamaan, näkivät hänet yhä paitasillaan tuomarin edessä, aivan äimääntyneenä ja peloissaan, sillä tuomari ei tahtonut kuullakaan mitään hänen puolustukseksien, vaan oli päinvastoin vahvasti päättänyt hänet hirtättää, koska hän jostakin syystä vihasi firenzeläisiä. Eikä hän millään ehdolla tahtonut luovuttaa Martellinoa ruhtinaallekaan, ennenkuin hänet vasten tahtoaan pakoitettiin päästämään hänet irti.

Kun Martellino oli tuotu ruhtinaan eteen ja oli kertonut tälle tarkoin, miten oli käynyt, rukoili hän, että ruhtinas antaisi hänelle suurimpana armonosoituksena luvan mennä matkaansa; sillä niin kauan kuin hän ei ollut Firenzessä, tuntui hänestä siltä, kuin hänellä olisi yhä nuora kaulassa.

Ruhtinas nauroi valtavasti moiselle tapahtumalle. Ja kun hän oli antanut tuoda lahjaksi heille kullekin puvun, palasivat he, päästyään aivan toivomattaan niin suuresta vaarasta, kaikki kolme hyvin ja terveinä kotiinsa.

TOINEN KERTOMUS

Rinaldo d'Asti joutuu ryöstettynä Castel Guiglielmoon, jossa eräs leskivaimo majoittaa hänet, ja kun hän on sitten saanut vahingoistaan korvauksen, niin hän palaa terveenä ja onnellisena kotiinsa.

Olipa Ferraran markiisin, Azzon aikana eräs kauppias nimeltä Rinaldo d'Asti, joka tuli asioissaan Bolognaan; ja kun hän oli ne suorittanut ja oli matkalla kotiinsa, niin tapahtui, että tuskin hän pääsi Ferrarasta ja ratsasti Veronaan päin, niin hän yhtyi eräihin miehiin, jotka näyttivät kauppiailta, mutta olivatkin maantierosvoja ja elämältään ja tavoiltaan kelvottomia ihmisiä. Näitä hän seurasi ja antautui varomattomasti puheisiin heidän kanssaan. Mutta kun he näkivät, että hän oli kauppias, ja arvelivat, että hän kuljettaa mukanaan rahaa, niin he päättivät keskenään ryöstää hänet, heti kun huomaisivat hetken sopivaksi. Ja siksi he puhuivat, ettei hänen epäluulonsa heräisi, hänen kanssaan kulkiessaan kuin kunnialliset ja oikeassa asemassa olevat miehet ainakin pelkästään säädyllisistä asioista ja rehellisyydestä ja tekeytyivät, mikäli osasivat ja tiesivät, häntä kohtaan auliiksi ja hyväntahtoisiksi. Ja sentähden Rinaldo piti suurena onnena, että oli heidät kohdannut, sillä hän oli muuten yksin ja ainoastaan eräs ratsastava palvelija mukanaan.

Ja kun he niin kulkivat ja siirtyivät, kuten usein tapahtuu, puheissaan asiasta toiseen, niin osui keskustelu myöskin rukouksiin, joilla ihmiset turvautuvat Jumalaan. Ja eräs rosvoista, joita oli kolme, sanoi Rinaldon puoleen kääntyen: Ja te, arvon herra, mitä rukousta teillä on tapana lukea matkoillanne?

Rinaldo vastasi: Totta puhuen minä olen näissä asioissa yksinkertainen ja taitamaton mies, ja vähän on minulla varastossa rukouksia, sillä minä elän vanhaan kuosiin ja tyydyn vain pariin soldoon neljänkolmatta denarin asemasta. Mutta kuitenkin on minulla ollut aina tapana lukea matkoilla, kun aamulla lähdän majatalosta, yksi isämeitä ja yksi avemaria pyhän Julianuksen isän ja äidin sielujen puolesta. Ja sen jälkeen rukoilen Jumalaa ja häntä, että he tulevaksi yöksi antaisivat minulle hyvän majapaikan. Ja monta kertaa olen jo päivinäni joutunut matkoilla suuriin vaaroihin, joista kaikista olen pelastunut, ja ennen kaikkea sitten viettänyt yöni hyvässä paikassa ja hyvässä majatalossa. Ja sentähden minä uskon lujasti, että pyhä Julianus, jonka kunniaksi minä rukoukseni luen, on saanut pyydetyksi minulle tämän armon Jumalalta. Ja minusta tuntuu siltä, etten voisi matkata hyvin päivällä enkä saapua illalla hyvästi perille, jos en olisi täten aamulla rukoillut.

Silloin sanoi se, joka oli tätä häneltä kysynyt: Ja tänä aamuna, rukoilitteko niin?

Rinaldo vastasi hänelle: Rukoilin kyllä.

Silloin sanoi rosvo, joka jo tiesi, miten tässä oli käyvä, itsekseen: Kyllä on rukouksesi vielä tarpeen, sillä elleivät aikeet mene hukkaan, arvelenpa, että saat sangen huonon yösiän. Ja sitten hän sanoi Rinaldolle: Minäkin puolestani olen paljon matkaellut, mutta en ole koskaan sitä rukousta lukenut, vaikka olen kuullut monien sitä suuresti kehuvan; eikä ole kuitenkaan koskaan tapahtunut, etten olisi siitä syystä saanut hyvää majapaikkaa. Ja tänä iltana saatte ehkä vielä nähdä, kumpi meistä saa paremman yösiän, tekö, joka olette rukouksenne lukenut, vai minä, joka en sitä ole tehnyt. Totta kyllä on, että olen käyttänyt sen asemasta Dirupistia tai Intemerataa taikka Deprofundista, jotka ovat, mikäli mummo-vainoillani oli tapa laususkella, sangen vaikuttavia.

Ja niin he puhelivat kaikenlaisista asioista ja jatkoivat matkaa; ja rosvo odottivat vain soveliasta aikaa ja paikkaa toteuttaakseen kelvottoman suunnitelmansa. Ja silloin tapahtui, että kun oli jo myöhä ja he aikoivat Castel Guiglielmon tuolla puolella lähteä kaalaamaan erään joen poikki, nuo kolme, jotka näkivät, että hetki oli myöhäinen ja paikka yksinäinen ja tukettu, karkasivat Rinaldon kimppeun, ryöstivät hänet, jättivät hänet seisomaan paitasilleen ja sanoivat lähtiessään: Koetapas nyt, antaako pyhä Julianuksesi sinulle tänä yönä hyvän majapaikan, sillä meidän pyhimyksemme sen kyllä meille antaa.

Ja he kaalasivat virran poikki ja menivät tiehensä.

Kun Rinaldon palvelija, joka oli pelkuri, näki hyökättävän herransa kimppuun, ei hän tehnyt mitään häntä auttaakseen, vaan käänsi hevosensa, jolla hän ratsasti, eikä pysäyttänyt ennenkuin saapui Castel Guiglielmon edustalle ja sinne hän meni myöhäisellä hetkellä sisälle sekä mistään välittämättä majataloon yöksi.

Rinaldo, joka oli jäänyt paitasilleen ja paljain jaloin, ei tiennyt, mitä tehdä, kun ilmakin oli sangen kylmä ja lunta satoi kovasti. Ja nähdessään, että yö oli jo yllättänyt, hän alkoi väristen ja hampaitaan kalistellen katsella, näkyisikö ympäristössä jotakin olinpaikkaa, jossa hän voisi viettää yönsä, niin ettei hän kuolisi viluun. Mutta kun hän ei nähnyt yhtään sellaista, sillä seudulla oli vähän sitä ennen ollut sota ja kaikki oli poltettu, niin alkoi hän ravata kylmän ajamana Castel Guiglielmoa kohti, tietämättä, sinnekö vai muualle hänen palvelijansa oli paennut. Ja hän ajatteli, että jos hän sinne sisälle pääsee, niin kaipa Jumala lähettää hänelle jotakin apua.

Mutta synkkä yö yllätti hänet jo hyvinkin miglion päässä linnakylästä, joten hän joutui sinne niin myöhään, ettei hän, kun portit oli jo suljettu ja laskusillat nostettu, päässyt sinne sisälle. Silloin hän katseli tuskissaan ja lohduttomana itkien ympärilleen, mihin hän voisi asettua, niin ettei edes lunta sataisi hänen päälleen. Ja onneksi hän näki linnakylän muurin harjalla talon, joka pistihe hiukan muurin ulkopuolelle, ja tämän ulkoneman alle hän päätti mennä oleksimaan päivään saakka. Ja hän meni sinne ja tapasi ulkoneman alla oven, mutta se oli lukittu, ja kokosi kynnykselle hiukan oljenrippeitä, joita oli lähistöllä, ja asettui siihen suruissaan ja tuskissaan istumaan, ja soimasi monta kertaa pyhää Julianusta, sanoen, ettei tämä ollut sen luottamuksen mukaista, jota hän oli tuntenut pyhimystä kohtaan.

Mutta pyhä Julianus ajatteli kyllä häntä ja valmisti hänelle vitkastelematta hyvänkin yösijan.

Tässä linnoituksessa oli eräs leskivaimo, ruumiiltaan niin kaunis, ettei vertaa, jota Azzon markiisi rakasti kuin omaa henkeään ja piti siellä itseään varten. Ja mainittu vaimo asui siinä talossa, jonka ulkoneman alle Rinaldo oli mennyt aikailemaan. Ja sattumalta oli markiisi edellisenä päivänä saapunut seudulle maatakseen yön tämän naisen kanssa ja hän oli antanut salaisesti varustaa talossa kylvyn ja oivallisen illallisen. Mutta kun kaikki oli jo valmista eikä leskivaimo odottanut enää kuin markiisin tuloa, niin kävi siten, että portille saapui palvelija, joka toi markiisille sellaisia uutisia, että tämän täytyi heti ratsastaa seudulta pois. Sen tähden hän lähetti naiselle sanan, ettei tämän tarvitse nyt häntä odottaa, ja lähti kiireesti matkaan. Siitä oli leskivaimo hiukan murheissaan, eikä tiennyt, mitä tehdä, mutta päätti sitten mennä kylpyyn, joka oli varustettu markiisille, ja sen jälkeen illastella ja asettua vuoteesen. Ja niin hän nyt meni kylpyyn.

Tämä kylpy oli lähellä sitä ovea, jonka luokse Rinaldo-poloinen oli kyyristynyt linnakylän ulkopuolelle. Ja sentähden nainen kylvyssä ollessaan kuuli, miten Rinaldo itki ja kalisteli leukojaan kuin mikä haikara ikään. Silloin kutsui nainen palvelustyttönsä ja sanoi: Mene ylös ja katso muurilta, onko kuka tämän oven takana, ja kuka se on ja mitä hän siellä tekee.

Tyttö meni, ja kirkas ilma auttoi häntä niin, että hän näki miehen istuvan siellä paitasillaan ja paljasjaloin, niinkuin kerrottu on, ja vapisevan kovasti. Ja tyttö kysyi siis, kuka hän on.

Rinaldo, joka vapisi niin, että hän tuskin sai sanaa sanotuksi, kertoi silloin niin lyhyesti kuin osasi, kuka hän oli ja millä tavoin ja miksi tänne joutunut. Ja sitten hän alkoi surkeasti rukoilla, ettei tyttö antaisi hänen, jos muu olisi suinkin mahdollista, kuolla sinne öiseen viluun.

Tyttö, jonka kävi sääliksi, palasi emäntänsä luokse ja kertoi hänelle kaikki. Tämän sääli heräsi myöskin, ja koska hän muisti, että hänellä oli avain tuohon oveen, jota markiisi käytti jonkun kerran sinne tullessaan, niin hän sanoi: Mene ja avaa hänelle hiljalleen ovi. Illallinen on tässä, mutta ei ole ketään, joka sen söisi, ja meillä on kyllin tilaa voidaksemme antaa hänelle yömajaa.

Tyttö kiitti suuresti tätä emäntänsä sääliäisyyttä, meni ja avasi oven ja päästi Rinaldon sisään. Ja kun leski näki, että hän oli aivan jäykistynyt, niin hän sanoi hänelle: Mene nopeasti, hyvä mies, tuonne kylpyyn, joka on vielä lämmintä.

Rinaldo teki halusta tämän, odottamatta enempiä pyyntöjä. Ja kun kylvyn lämpö oli hänet täysin virvoittanut, tuntui hänestä siltä, kuin hän olisi palannut kuolemasta elämään. Leskivaimo antoi varustaa hänelle vähän sitä ennen kuolleen miehensä vaatteet, ja kun Rinaldo pukeutui niihin, näyttivät ne ikäänkuin häntä varten tehdyiltä. Ja odottaessaan, mitä rouva vielä määräisi, alkoi Rinaldo kiittää Jumalaa ja pyhää Julianusta, joka oli pelastanut hänet siitä pahasta yöstä, jota hän oli peljännyt, ja johtanut hänet, mikäli hänestä näytti, hyvään majapaikkaan.

Tämän jälkeen ylhäisnainen vähän lepäili, ja annettuaan tehdä oivallisen valkean eräisen saliinsa meni sinne ja kysyi, kuinka miesparka nyt jaksoi.

Tyttö vastasi siihen: Madonna, hän on jo pukeutunut, ja on kaunis mies ja näyttää sangen hienolta ja hyvätapaiselta herralta.

No menepä sitten, vastasi leski, ja kutsu hänet tänne ja sano hänelle, että tulkoon tänne tulen ääreen, niin illastellaan yhdessä, sillä minä arvaan, ettei hän ole vielä syönyt illallista.

Kun Rinaldo astui saliin ja näki naisen, joka oli hänestä sangen hienon näköinen, niin tervehti hän häntä kunnioittavasti ja lausui niin suuret kiitokset kuin suinkin osasi hänelle tehdystä hyvästä työstä.

Leskivaimo katseli ja kuunteli häntä, ja kun hän näytti sellaiselta kuin tyttö oli sanonut, niin otti hän hänet iloisena vastaan ja vei hänet tuttavallisesti istumaan viereensä tulen ääreen ja tiedusteli häneltä onnettomuutta, joka hänet oli tänne saattanut. Ja Rinaldo kertoi hänelle säntillisesti koko asian.

Leskivaimo oli jo Rinaldon palvelijan linnakylään tullessa saanut kuulla jotakin tästä tapahtumasta, joten hän uskoi täydellisesti, mitä Rinaldo hänelle kertoi. Ja hän ilmoitti Rinaldolle ne uutiset, jotka hän tiesi hänen palvelijastaan, ja neuvoi, kuinka hän voisi hänet löytää helposti seuraavana aamuna.

Mutta kun pöytä oli katettu, niin pesi Rinaldo, niinkuin ylhäisnainen pyysi, hänen kanssaan kätensä ja asettui sitten illalliselle.

Rinaldo oli kookas vartaloltaan ja kaunis ja miellyttävä kasvoiltaan ja sangen kiitettävä ja kohtelias tavoiltaan sekä vielä nuoruutensa keski-ässä. Ja niinpä ylhäisnainen loi häneen monta kertaa silmänsä ja ihasteli häntä itsekseen suuresti sekä otti hänet pian, markiisin asemasta, jonka piti tulla makaamaan hänen kanssaan ja joka oli herättänyt hänessä lihallisen halun, vastaan sydämeensä. Ja kun illallinen oli syöty ja pöydästä noustu, niin neuvotteli hän palvelustyttönsä kanssa, olisiko tämän mielestä oikea teko, jos hän käyttäisi hyväkseen sitä, minkä onni oli hänelle lähettänyt, koska kerran markiisi oli hänen toiveensa pettänyt. Tyttö, joka tunsu emäntänsä halun, kehoitti silloin minkä tiesi ja taisi häntä myöskin sitä noudattamaan. Niin ollen palasi ylhäisnainen tulen ääreen, jonne hän oli Rinaldon yksinään jättänyt, alkoi katsella häntä rakkaasti ja sanoi hänelle: Ah, Rinaldo, miksi istutte niin ajatuksissanne? Ettekö luule voivanne saada korvausta siitä, että menetitte yhden hevosen ja eräitä vaatteita? Olkaa levollinen, olkaa iloinen, te olette täällä kotonanne. Jopa tahdon sanoa teille enemmänkin: kun näin teidät noissa vaatteissa, jotka olivat ennen miesvainajani, olette te minusta aivan kuin hän, niin että minulle on tullut tänä iltana satakin kertaa halu syleillä teitä ja suudella teitä. Ja ellen olisi peljännyt, että te ette siitä pidä, niin varmaan sen olisin tehnytkin.

Kun Rinaldo kuuli nämä sanat ja näki naisen silmäin leimahtelun, niin hän, joka ei ollut suinkaan hölmö, meni syli avoinna lesken luokse ja sanoi: Madonna, kun ajattelen, että minä voin tästä lähtien sanoa olevani elossa yksinomaan teidän ansiostanne, ja muistelen, mistä olette minut pelastanut, niin kovin julkea olisin, ellen koettaisi tehdä kaikkea, mikä on teille mieliksi. Ja siksi tyydyttäkää halunne ja syleilkää ja suudelkaa minua, sillä minä puolestani syleilen ja suutelen teitä enemmän kuin mielelläni!

Pitempiä puheita kuin nämä ei tarvittu. Leskivaimo, joka aivan paloi rakkauden halusta, heittäytyi heti hänen syliinsä; ja kun hän oli tuhannenkin kertaa kiihkeästi häntä halaillut ja suudellut, ja Rinaldo yhtä monesti häntä, niin he nousivat siitä ylös ja menivät sisähuoneeseen, jossa he viivyttelämättä asettuivat levolle.

Mutta kun aamurusko alkoi kajastaa, nousivat he naisen toivomuksen mukaan ylös, ja ettei tätä asiaa kukaan aavistaisi, antoi ylhäisnainen Rinaldolle joitakuuta huonoja vaatteita ja täytti hänen kukkaronsa rahalla, ja pyydettyään, että hän pitäisi tämän salassa, sekä neuvottuaan, mitä tietä hänen oli mentävä päästäkseen linnoitukseen ja löytääkseen palvelijansa, laski hänet ulos samasta ovesta, josta hän oli tullutkin.

Kun päivä valkeni, oli Rinaldo tulevinaan kauempaa, ja meni sitten, kun portit oli avattu, linnakylään ja löysi palvelijansa. Niin ollen hän pukeutui toisiin vaatteihinsa, jotka olivat laukussa. Mutta juuri kun hän aikoi nousta palvelijansa hevosen selkään, tapahtui se melkein taivaallinen ihme, että niitä kolmea rosvoa, jotka edellisenä iltana olivat hänet ryövänneet ja joutuneet sitten eräästä toisesta pahasta työstään kiinni, kuljetettiin linnakylään. Ja kun he tunnustivat itse tekonsa, niin annettiin Rinaldolle takaisin hänen hevosensa, vaatteensa ja rahansa eikä hän menettänyt muuta kuin parin sukkanauhoja, joista rosvot eivät tienneet, mitä he olisivat niillä tehneet.

Niinpä Rinaldo kiitti Jumalaa ja pyhää Julianusta ja nousi hevosensa selkään ja palasi terveenä ja onnellisesti kotiinsa. Mutta ne kolme maantierosvoa joutuivat seuraavana päivänä kiikkumaan tuulessa nuoran jatkona.

NELJÄS KERTOMUS

Landolfo Ruffolo köyhtyy ja rupeaa merirosvoksi, joutuu genovalaisten vangiksi ja kärsii haaksirikon. Hän pelastuu arkun avulla, joka on täynnä kallisarvoisia jalokiviä, Korfun saarelle, missä eräs nainen ottaa hänet vastaan. Sitten hän palaa rikkaana kotiinsa.

Arvatenkin on merenrannikko Reggion ja Gaetan välillä Italian melkein viehättävin seutu. Siellä on, ihan lähellä Salernoa, korkea paikka, joka näkyy kauas merelle ja jota seutulaiset sanovat Amalfin rannikoksi, täynnänsä pieniä kaupunkeja, puutarhoja ja suihkulähteitä sekä rikkaita ja kauppa-asioissa toimeliaita miehiä enemmän kuin juuri missään muualla. Näistä kaupungeista on eräs nimeltä Ravello, ja siinä eli kerran ennen, jos siinä nykyäänkin on rikkaita miehiä, eräs tavattoman rikas kauppias nimeltä Landolfo Ruffolo. Tälle ei riittänyt hänen rikkautensa, vaan halusi hän sen lisätä kahta vertaa suuremmaksi, mutta siksipä hän olikin vähällä tuhota sekä koko omaisuutensa että itsensä.

Hän näet, tehtyään niinkuin kauppiaiden on tapana, suuria laskelmia, osti valtavan laivan ja lastautti sen täyteen kauppatavaroita, joihin oli rahansa vaihtanut, ja lähti Kyproon. Mutta siellä hän näki, että sinne oli tullut paljon muita laivoja tuoden samoja tavaroita, joita hänkin, ja siitä syystä täytyi hänen myödä kaikki, mitä oli tuonut, polkuhintaan, melkein pä nakata tavaransa hukkaan, jos mieli niistä päästä, ja siten hän joutui melkein perikadon partaalle. Tämän kohtalonsa hän kantoi sangen vaikeasti, ja koska hän ei tiennyt, mitä tehdä, kun hän nyt lyhyessä ajassa oli tullut mahdottoman rikkaasta köyhäksi, niin päätti hän joko kuolla tahi korvata rosvoamalla vaurionsa, niin ettei hänen tarvitsisi palata köyhänä sinne, mistä hän oli matkustanut rikkaana. Ja löydettyään ostajan suurelle laivalleen hankki hän siitä tulleilla ja muilla rahoilla, jotka oli saanut kauppatavaroistaan, keveän kaapparipurren ja varusti ja asesti sen sitä tarkoitusta varten oivallisimpaan kuntoon sekä lähti muuttamaan omaksensa toisten omaisuutta, kenenkä vaan, ja varsinkin turkkilaisten. Tässä ammatissa olikin onni hänelle paljon suosiollisempi kuin oli kauppayrityksissä ollut.

Noin vuoden kuluessa hän kaappasi ja ryösti niin paljon turkkilaisia laivoja, että uskoi jo paitsi saaneensa takaisin sen omaisuuden, mitä oli menettänyt kaupparetkellä, myöskin lisänneensä rikkauttansa hyvinkin kaksinkertain. Ja koska entisen vahingon tuottama tuska oli häntä opettanut, niin hän huomasi, että nyt hänellä on tarpeeksi, ja mietti mielessään tyytyä tähän ja olla tavoittelematta enempää, jottei uuteen onnettomuuteen joutuisi. Ja siksi hän päätti palata rikkauksineen kotiin.

Mutta nyt oli hän tullut kaupoissa pelkuriksi, joten hän ei halunnut sijoittaa rahojansa toisella tavoin, vaan lähti paluumatkalle, purjeet nostettuansa, samalla pienellä laivalla, jolla oli rahat hankkinutkin. Ja hän tuli jo Arkipelagiin, kun illalla nousi shirokko-tuuli, joka oli hänen matkallensa vastainen ja kohotti sitäpaitsi niin korkeita aaltoja, ettei hänen pikku laivansa olisi voinut niitä kunnolla kestää. Ja siksi hän laski erääseen meren lahteen, jonka pieni saari muodosti, tältä myrskyltä suojaan, päättäen odottaa siellä parempaa ilmaa. Mutta kauan ei hän ollut siinä lahdessa, kun sinne saapui kaksi suurta genovalaista kauppalaivaa, jotka tulivat Konstantinopolista, paeten vaivalla samaa, jota myöskin Landolfo oli paennut. Tuskin genovalaisten laivain väki, sulkien häneltä paluutien, huomasi hänen pienen laivansa ja kuuli, kenen se oli, niin he, jotka jo maineelta tiesivät hänet sangen rikkaaksi, päättivät anastaa sen, sillä he ovat luonnostaan rahalle ahnasta ja rosvomaista kansaa. Ja niinpä he laskivat maihin osan miehistöänsä varustettuina jousilla ja muuten hyvin asestettuina, ja sijoittivat heidät sellaiseen paikkaan, ettei ainoakaan voinut laskeutua laivasta, jos ei tahtonut saada nuolta kylkeensä. Sitten he, hinauttaen itseään venheillä ja meren auttamina, lähestyivät Landolfon pienen laivan viereen ja saivat sen vähällä vaivalla lyhyessä ajassa miehineen päivineen valtaansa, ainoatakaan miestä menettämättä. Sitten he veivät Landolfon toiseen laivaansa, ottivat

hänen laivastaan kaikki tavarat, upottivat sen pohjaan ja pidättivät hänet itsensä pelkkä jakku-pahanen yllä.

Seuraavana päivänä muuttui tuuli, laivat nostivat purjeensa ja kulkivat matkaansa länttä kohden koko sen päivän onnellisesti. Mutta illalla nousi myrskytuuli, joka valtavia aaltoja kohotellen eroitti nuo kaksi laivaa toisistansa. Ja tämän tuulen voimasta tapahtui, että se laiva, jossa poloinen ja köyhä Landolfo oli, paiskautui tavattoman rajusti särkkään Kefalonian saaren päässä ja aukesi ja meni pirstaleiksi niinkuin kivimuuriin nakattu pullo. Nytpä nuo onnettomat ja raukat, jotka siinä olivat, koettivat uida, ken sitä osasi, meren ollessa jo täynnä kaikenlaisia kelluvia tavaroita, laatikoita ja lautoja, kuten moisissa tapauksissa on tavallista; ja vaikka yö oli pilkkopimeä ja meri raivosi ankarasti, niin he alkoivat takertua esineihin, mitä sattumalta ilmestyi eteen. Näiden joukossa oli myöskin Landolfo raukka. Hän oli kyllä edellisenä päivänä toivonut monta kertaa kuolemaa, haluten valita mielummin sen kuin palata kotiinsa niin köyhänä kuin nyt tiesi olevansa. Mutta kun hän nyt näki sen valmiina, niin hän peljästy ja tarttui kuin toisetkin lautaan, mikä hänen käsiinsä osui, ajatellen, että ehkäpä Jumala lähettää hänelle pelastukseksi jonkin avun, jos hän itse koettaa tuhoaan viivytellä. Hän ratsasteli siis laudalla miten parhaiten voi, ja vaikka aallot ja tuuli ajelivat häntä milloin sinne ja milloin tänne, pysyi hän sillä kuitenkin, kunnes aamu alkoi kirkastua. Sen tultua hän katseli ympärillensä, mutta ei nähnyt mitään muuta kuin pilviä ja merta, sekä arkun, joka uiskenteli meren aalloilla ja tuli hänen suurimmaksi kauhukseen tuontuostakin niin lähelle, että hän pelkäsi sen törmäävän häneen niin kovasti, ettei hänen auttaisi muu kuin hukkaa. Ja aina kun se lähenei, koetti hän, mikäli jaksoi ja vaikka voimansa jo olivat vähät, lykätä sitä kädellään loitommaksi. Mutta jos se ensin onnistuikin, niin tapahtui sitten, että yhtäkkiä nousi ilmoissa pyörretuuli ja puski mereen ja törmäsi tuohon arkkuun ja arkku taas puolestaan lautaan, jolla Landolfo istui, niin kovasti, että lauta pyörähti nurin ja Landolfo joutui aaltoihin. Hän pääsi uimalla pinnalle, paremminkin pelon kuin voimainsa avulla, mutta näki jo laudan menossa etäällä itsestään. Ja siksi hän, ajatellen, ettei hän jaksa sitä saavuttaa, lähestyi arkkuja, joka oli aivan vieressä, asettui rinnoin sen kannelle ja piti sitä käsillään kohdallansa miten parhaiten voi. Ja sillä tavoin hän, meren heittämänä milloin sinne ja milloin tänne, ja syömätönä, hänellä kun ei ollut ruokaa, mutta sai juoda sen sijaan enemmänkin kuin tahtoi, sekä tietämättä, missä oli, tai näkemättä muuta kuin merta vietti koko sen päivän ja seuraavan yön.

Mutta seuraavana päivänä joutui hän, joko Jumalan armosta tai tuulen voimasta, Korfun saaren rannalle, märkänä kuin sieni ja pitäen molemmilla käsillään lujasti arkun kulmista, niinkuin näemme tekevän niiden, jotka ovat hukkumaisillaan ja tarttuvat johonkin esineeseen. Rannalla oli sattumalta köyhä vaimo pesemässä ja kiilloittamassa kattiloitansa hiedalla ja suolaisella vedellä, ja kun hän näki Landolfon lähestyvän eikä eroittanut hänen muotoansa, peljästy hän ja vetäytyi huutaen pois. Landolfolla ei ollut tajua puhua, eikä hän nähnytäkään paljoa, joten hän ei sanonut naiselle mitään. Mutta kun aallot lykkivät häntä maata kohti, niin vaimo eroitti arkun muodon, ja kun hän katsoi ja tähysti tarkemmin, niin huomasi hän ensin arkun päällä käsivarret ja näki sitten kasvotkin; ja hän aavisti asian aivan niinkuin se olikin. Ja sen vuoksi kahlasi hän säälin pakoittamana jonkun askeleen mereen, joka nyt oli tyyni, tarttui Landolfoa hiuksiin ja veti hänet arkkuineen maalle. Sitten hän sai vaivalla kiskotuksi miehen kädet irti arkusta, ja arkun hän asetti nuoren tyttärensä päälle, joka oli hänen mukanaan, mutta itse kantoi hän Landolfon kuin pienen lapsen kylään. Siellä vei hän hänet kylpyyn ja hieroi ja pesi häntä kuumalla vedellä niin kauan, että kadonnut lämpö ja elinvoimatkin häneen palasivat. Ja kun vaimon mielestä oli aika, otti hän hänet ammeesta ja vahvisti häntä vähän hyvällä viinillä ja leivoksilla; ja sitten hoiteli hän häntä parhaansa mukaan muutaman päivän, kunnes mies sai voimansa takaisin ja tajusi, missä oli. Silloin kunnon nainen ajatteli, että nyt hänelle täytyy antaa takaisin arkku, joka oli hänelle pelastettu, ja sanoi, että koettakoon hän nyt itse hakea onneaan. Ja sillä tavalla vaimo teki.

Landolfo ei muistanut enää arkkuja, mutta otti sen kuitenkin, kun kunnon nainen sen hänelle toi, ajatellen, että niin vähäarvoinen ei se ainakaan voi olla, ettei hän sillä saisi parin päivän elatustaan. Tämä hänen toivonsa väheni kuitenkin suuresti, kun hän huomasi arkun kovin keveäksi, mutta siitä

huolimattahan kerran, kelpo naisen ollessa poissa kotoa, mursi arkun auki, nähdäkseen, mitä siinä oli, ja löysi siitä paljon kalliita kiviä, sekä irtonaisia että kiinnitettyjä; ja koska hän ymmärsi vähän näitäkin asioita, niin huomasi hän, heti kun ne näki, että ne olivat sangen arvokkaita. Siksi hän kiitti Jumalaa, joka ei ollut häntä vielääkään tahtonut hyljätä, ja oli hyvin tyytyväinen.

Mutta koska kohtalo oli lyhyessä ajassa jo kaksi kertaa häntä armottomasti heitellyt, niin hän pelkäsi kolmatta ja ajatteli, että hänen täytyy olla hyvin varovainen, voidakseen saada nämä tavarat kotiinsa. Ja siksi hän kääri ne niin huolellisesti kuin voi riepuihin ja sanoi kunnan naiselle, ettei hän enää tarvitse arkkua, mutta pyysi, että hän olisi niin hyvä ja antaisi hänelle säkin sekä ottaisi puolestaan arkun. Sen teki kunnan nainen mielellänsä.

Sitten lausui Landolfo Ruffolo kunnan naiselle suuret kiitokset kaikesta siitä hyvästä, mitä oli häneltä saanut, heitti säkin selkäänsä ja lähti hänen luotaan. Hän nousi laivaan ja saapui Brindisiin ja kulki sieltä sitten pitkin meren rantaa Iraniin, jossa tapasi eräitä kansalaisiaan, jotka olivat kangaskauppiaita. Nämä antoivat hänelle armeliaisuudesta uudet vaatteet, kun hän oli kertonut heille kaikki kohtalonsa, paitsi mikä arkkua koski, lainasivat hänelle ratsuhevosensikin ja toimittivat hänelle seuraa Ravelloon asti, jonne hän sanoi haluavansa palata, ja lähettivät hänet menemään.

Siellä hän uskoi olevansa turvassa ja ylisti Jumalaa, joka oli hänet sinne johtanut, ja avasi säkkinsä. Ja tarkasteltuaan kaikki huolellisemmin kuin ennen oli tehnyt näki hän omistavansa niin paljon ja niin arvokkaita kiviä, että hän, myymällä ne kohtuulliseen hintaan tai vähemmästäkin, tulisi kahta vertaa rikkaammaksi kuin oli matkalle lähtiessään ollut.

Ja kun hän sitten oli keksinyt tilaisuuden muuttaa kivet rahaksi, lähetti hän hyvän summan Korfuun, palkinnoksi saadusta avusta sille kunnan naiselle, joka oli hänet pelastanut merestä. Ja samoin hän teki niille Iranissa oleville, jotka olivat häntä vaatehtineet. Mutta loput hän piti itse, haluamatta enää harjoittaa kauppaa, ja eli kunnioitettuna loppuunsa saakka.

VIIDES KERTOMUS

Perugian Andreuccio lähtee Napoliin ostamaan hevosia, joutuu yhtenä yönä kolmeen pahaan seikkailuun, pelastuu kaikista ja vie mukanaan kotiin rubinin.

Mikäli olen kuullut, oli Perugiassa kerran nuorukainen nimeltä Andreuccio di Pietro, hevoskauppias. Hän sai tietää, että Napolissa on tarjolla huokealla hevosia, ja siksi pisti hän kukkeroon viisisataa kultaflorinia ja lähti sinne, toisten kauppiaiden kanssa, koska ei ollut milloinkaan liikkunut poissa kotoansa. Hän saapui perille eräänä sunnuntaina iltamessun aikaan ja meni seuraavana aamuna, isäntänsä neuvosta, torille ja näki siellä paljon hevosia ja mielistyi moneen. Ja hän hieroi kauppoja milloin siitä, milloin tästä, mutta ei voinut sopia yhdenkään hinnoista. Kuitenkin hän, näyttääkseen, että hän oli todella tullut ostamaan, veti monta kertaa, kokematon ja varomaton kun oli, kaikkien niiden läsnäollessa, jotka kulkivat ohitse, esiin tuon kukkaronsa ja florininsa, jotka hänellä olivat mukanaan.

Kun hän nyt hieroi sillä tavalla kauppoja ja näytti kerran taas kukkaroaan, niin tapahtui, että eräs sisilialainen tyttö, joka oli nuori ja sangen kaunis, mutta valmis pikku palkkiosta tyydyttämään jokaista miestä, kulki Andreuccion huomaamatta ohitse ja näki hänen kukkaronsa. Ja heti hän sanoi itsöksensä: Kuka olisi tyytyväisempi kuin minä, jos nuo rahat olisivat minun? Ja niin sanoen hän meni sivuitse.

Tämän nuoren tytön seurassa oli vanha nainen, samoin sisilialainen, joka, tuskin hän näki Andreuccion, antoi tytön jatkaa matkaansa ja juoksi nuorukaista hartaasti syleilemään. Kun nuori tyttö huomasi tämän, niin hän alkoi mitään sanomatta vähän matkan päässä odottaa vanhusta.

Andreuccio kääntyi vanhuksen puoleen, ja kun hän tunsu hänet, piti hän häntä oikein hyvänä, ja vanhus lupasi käydä hänen luonaan majatalossa ja lähti sitten pois, pitkittämättä puheita. Ja Andreuccio kääntyi jälleen kauppojaan tekemään, mutta ei ostanutkaan sinä aamuna mitään.

Mutta tyttö, joka oli ensin nähnyt Andreuccion kukkaron ja sitten vanhan palvelijattarensa tuttavuuden hänen kanssaan, mielti nyt keinoa, kuinka saisi itselleen kaikki nuo rahat tahi osan niistä, ja alkoi senvuoksi varovasti kysellä, kuka tuo mies oli, mistä kotoisin, mitä hän täällä teki ja kuinka vanhus hänet tunsu. Muija kertoi silloin Andreucciosta kaikki niin seikkaperäisesti, että hevoskauppias itse olisi tuskin osannut paremmin vastata, sillä vanhus oli ollut monta vuotta Andreuccion isän luona ensin Sisiliassa ja sitten Perugiassa. Ja samoin hän kertoi, missä Andreuccio asui ja miksi hän oli tänne tullut.

Kun tyttö sai täydellisesti tietää hänen sukulaisensa ja heidän nimensä, perusti hän sille tiedolle yrityksensä, jonka avulla hän aikoi hienon ovelasti tyydyttää halunsa. Ja kotiin palattuaan hän lähetti vanhuksen asioille koko päiväksi, niin ettei hän pääsisi Andreuccion luokse; ja kutsuttuansa erään tytön, jonka hän oli hyvin opettanut sellaisiin palveluksiin, lähetti hänet illan tullen siihen majataloon, jossa Andreuccio asui. Sattumalta tapasi tyttö sinne tultuaan ovella itsensä Andreuccion yksinään ja tiedusteli häneltä häntä itseänsä. Siihen Andreuccio vastasi, että se oli juuri hän, jonka jälkeen tyttö veti hänet syrjään ja sanoi: Herrani, eräs tšekäläinen ylimysnainen tahtoisi, jos suvaitsisitte, mielellään puhutella teitä.

Kun Andreuccio tämän kuuli, tarkasti hän itseänsä kiireestä kantaan, ja koska hän mielestään näytti olevan kaunis poika, niin ajatteli hän, että se ylimysnainen oli häneen rakastunut, ikäänkuin Napolissa ei olisi ollut kauniimpia nuoriamiehiä kuin hän. Ja niinpä hän vastasi nopeasti, että hän on siihen valmis, ja kysyi, missä ja milloin tämä nainen tahtoisi häntä puhutella.

Siihen tyttö vastasi: Herrani, jos te voisitte tulla vaikka heti, hän odottaa teitä kotonansa.

Andreuccio sanoi nopeasti, majatalossa mitään ilmoittamatta: Noh, mene sitten edeltä, minä tulen perästäsi.

Silloin tyttö vei Andreuccioa tuon naisen taloon, joka asui eräässä korttelissa nimeltä Häpeänkolo; miten kunniallinen asuinseutu se oli, osoittaa jo nimi. Mutta Andreuccio, joka ei tiennyt eikä aavistanut mitään sellaista, vaan luuli kulkevansa hyvin kunnialliseen paikkaan ja rakastettavan ylimysnaisen luo, astui, tytön mennessä edeltä, huolelta naisen asuntoon. Ja kun hän nousi ylös portaita, niin huusi tyttö emäntäänsä tulemaan, ja kun hän samassa sanoi: *Täällä on Andreuccio!* näki vieras naisen jo seisomassa portaitten yläpäässä ja odottamassa häntä. Hän oli vielä hyvin nuori, kookas varrelta ja kaunis kasvoiltansa, puettu ja koristettu hyvin soveliaasti. Kun Andreuccio tuli lähemmäksi, niin laskeusi nainen kolme porrasta avosylin häntä vastaan, heittäisi hänen kaulaansa ja riippui siinä mitään virkkamatta jonkun aikaa, niinkuin liiallinen liikutus olisi estänyt häntä puhumasta. Sitten suuteli hän itkien hänen otsaansa ja sanoi nyhkytysten särkemällä äänellä: Oi rakas Andreuccio, terve tuloa!

Andreuccio vastasi, ihmetellen niin helliä hyväilyjä, ällistyneenä:

Madonna, minä iloitsen siitä, että teidät tapasin.

Sitten tarttui nainen Andreuccioa käteen ja vei hänet ylös saliin ja astui sieltä, puhumatta hänen kanssaan vielä mitään muuta, omaan kamariinsa, joka tuoksui ruusuille, oranssin kukille ja muille hyvälle hajuille. Siellä näki Andreuccio hyvin kauniin sängyn, jossa oli esirippu, ja naulakoissa, sen seudun tapaan, paljon vaatteita ja muita sangen kauniita ja kallisarvoisia esineitä. Sentähden luuli Andreuccio varmasti, ensikertalainen kun oli, että nainen ei voi olla mitään vähempää kuin oikein aatelnainen. Ja kun he olivat istahtaneet rinnatusten jollekin arkulle, joka oli sängyn jalkopäässä, alkoi tyttö puhua hänelle näin:

Andreuccio, olen aivan varma, että sinä ihmettelet sekä minun hyväilyitäni, joilla otin sinut vastaan, että kyyneleitäni, koska et minua tunne ja tuskin voinet muistaa kuullessi minusta puhuttavankaan. Mutta pian saat kuulla seikan, jota ihmettelet ehkä vielä enemmän, nimittäin, että minä olen sinun sisaresi! Ja sanon sinulle, että kun Jumala soi minulle niin suuren armon, että ennen kuolemaani sain nähdä edes yhden rakkaita veljiäni (joskin toivoisin näkeväni teidät kaikki), niin kuolisin tyytyväisenä, vaikka kuolisin jo tällä hetkellä. Ja koska sinä et ehkä ole tästä milloinkaan kuullut, niin kerron sinulle kaikki. Minun ja sinun isäsi, Pietro, asui, niinkuin luulen sinun tietävän, kauan aikaa Palermossa, jossa hänestä hänen hyvyytensä ja miellyttävyytensä tähden pitivät ja pitävät vieläkin suuresti ne, jotka hänet tunsivat. Mutta kaikista, jotka häntä rakastivat paljon, rakasti häntä enimmäin minun äitini, joka oli aatelnainen ja siihen aikaan leski, niin, siinä määrin, että hän, pelkäämättä isäänsä ja veljiänsä ja kunniastaan huolimatta seurusteli hänen kanssaan niin tuttavallisesti, että minä synnyin, ja olen nyt sellainen kuin näet. Yhtäkkiä tuli sitten Pietrolle jokin syy matkustaa Palermosta ja palata Perugiain, ja hän jätti minut, pienen lapsukaisensa, äitini kanssa tänne, eikä ole sitten, mikäli tiedän, minua eikä äitiäni yhtään muistanut. Siitä minä tuomitsisin häntä ankarasti, ellei hän olisi juuri minun isäni, kun ajattelen kiittämättömyyttä, jota hän osoitti minun äidilleni (puhumattakaan rakkaudesta, mitä hänen olisi tullut tuntea minua kohtaan, tyttärtään, joka ei ollut syntynyt mistään piikatyöstä tai alhaisesta naisesta), sillä antoihan äitini omaisuutensa ja itsensäkin hänen käsiinsä, tietämättä edes, kuka hän oli, pelkän uskollisen rakkauden vallassa. Mutta, mitäpä siitä. Pahoin tehtyjä ja kauan aikaa sitten menneitä seikkoja on paljon helpompi paheksua kuin parantaa. Niin on vain käynyt. Hän jätti minut pikku tyttönä Palermoon, jossa kasvoinkin melkein sellaiseksi kuin nyt olen, kunnes äitini, joka oli rikas nainen, antoi minut vaimoksi erälle girgentiläiselle, oikein kunnan ylimykselle, joka rakkaudesta äitiini ja minuun suostui asettumaan Palermoon. Mutta täällä mieheni, joka oli innokas guelfi, alkoi hieroa kuninkaamme Carlon kanssa sopimuksia, joista kuitenkin kuningas Federigo sai vihiä ennenkuin niitä voitiin toteuttaa ja joiden tähden meidän täytyi Sisiliasta paeta, juuri silloin, kun olin pääsemäisilläni niin ylhäiseksi rouvaksi, ettei koko tällä saarella ole koskaan sellaista ollut. Me otimme niin ollen mukaan omaisuutta sen vähän, mitä saatoimme ottaa (vähän, sanon, siihen paljoo verraten, mitä meillä oli), jätimme tilukset ja palatsit ja pakenimme tähän maahan, jossa näimme Carlo kuninkaan olevan meille niin kiitollisen, että hän on jo osaksi korvannut vahinkomme, joita hänen tähtensä kärsimme, lahjoittamalla meille

maita ja taloja. Ja yhä edelleen hän pitää miestäni, joka on sinun lankosi, hyvillä tuloilla, niinkuin kohta näet. Ja sillä tavalla minä nyt elän täällä, jossa, Jumalan armosta, ei sinun ansiostasi, näen sinutkin, rakas veliseni!

Ja tämän sanottuaan hän syleili Andreuccioa uudestaan ja suuteli häntä liikutuksen kyyneleitä vuodattaen otsalle.

Andreuccio kuunteli tätä satua, jota tyttö kertoi niin säntillisesti, niin johdonmukaisesti, sanan puuttumatta kertaakaan hampaiden rakoon tai kielen sopertamatta. Ja koska hän muisti isänsä tosiaan olleen Palermossa ja arvasi omasta itsestään nuorten miesten tavat, jotka mielellään nuoruudessaan rakastavat, sekä näki tytön liikutuksen kyyneleet ja tunki halaukset ja säädylliset suudelmat, niin hän uskoi, mitä tyttö sanoi, paremminkin kuin todeksi. Ja kun tyttö vaikenä, niin hän vastasi:

Madonna, te ette varmaan pahastu, vaikka nyt kummastelen, sillä joko sitten isäni ei ole puhunut äidistänne ja teistä milloinkaan mitään, mikä siihen lieneekin syynä, tai jos on puhunut, minä en ole saanut sitä tietooni, mutta niin vaan tosiaan on, että en ole tiennyt teistä enempätä kuin jos ette olisi olemassakaan. Ja sitä rakkaampaa on minusta tavata teissä täällä sisar, aivan yksin ollessani ja hetkellä, jolloin sellaista kaikkein vähimmin odotin. Ja tosiaan, enpä tiedä niin ansiokasta miestä, josta te ette olisi rakas, puhumattakaan minusta, joka olen ainoastaan pikku kauppias. Mutta, suokaa anteeksi, yhtä pikku selitystä pyytäisin teiltä: mistä te tiesitte, että minä olin täällä?

Siihen tyttö vastasi: Tänä aamuna antoi minulle siitä tiedon eräs köyhä vaimo, joka on hyvin kiintynyt minuun, siksi, että hän on ollut, mikäli kertoo, kauan meidän isämme luona sekä Palermossa että Perugiassa. Ja ellei minusta olisi näyttänyt kunniallisemmalta, että sinä tulet minun luoksesi omaan kotiini kuin jos minä sinun luoksesi vieraiden ihmisten pariin, niin olisin kauan sitten tullut luoksesi.

Nämä sanat lausuttuaan alkoi tyttö tarkalleen kysellä kaikenlaista hänen sukulaisistansa yksitellen, ja Andreuccio kertoi heistä kaikista. Ja tämän tähden uskoi hän yhä enemmän sellaista, jota hänen olisi pitänyt olla uskomatta.

Kun sillä tavalla oli pakinoitu kauan aikaa, ja koska helle oli suuri, niin tyttö tuotatti makeisia ja viiniä ja antoi Andreuciolle juoda. Ja kun Andreuccio tämän jälkeen tahtoi lähteä pois, sillä illallisaika oli käsissä, niin ei tyttö sitä mitenkään sallinut, vaan oli kovin suuttuvinaan ja sanoi häntä syleillen: Voi minua raukkaa, nytpä näen selvästi, miten vähän sinä minusta välität! Sillä mitä on minun ajattelemisen, kun sinä olet siskosi luona, jota et ole koskaan ennen nähnyt, ja hänen kotonansa, jonne sinun olisi pitänyt poiketa heti, kun saavuit tänne, mutta tahdot nyt lähteä täältä syömään ravintolaan! Ei, sinä syöt minun luonani. Ja vaikkei mieheni olekaan kotona, josta olen hyvin pahoillani, niin osaan minä, mikäli nainen voi, sinua hieman kestitäkin.

Andreuccio, joka ei tiennyt muutakaan tähän vastata, sanoi: Minä pidän teistä niinkuin siskosta tulee pitää, mutta jos en mene, niin odotetaan minua koko ilta ja käyttäydyn epäkohteliaasti.

Silloin tyttö sanoi: Jumalan kiitos, on minulla nyt toki talossa joku, jonka voi lähettää sanomaan, ettei tarvitse odottaa sinua. Oikeastaan olisi kohteliaampaa, jopa velvollisuutesikin, jos antaisit sanoa tovereillesi siellä, että tulisivat tänne illallisille. Sitten, jos välttämättä tahtoisit lähteä, voisitte mennä kaikki yhdessä seurassa.

Andreuccio vastasi, ettei hän sinä iltana tovereista välittänyt; mutta koska sisko tahtoi, niin hän täyttäisi hänen toiveensa.

Tyttö oli silloin lähettävinaan majataloon sanan, ettei Andreuccioa tarvitse odottaa illalliselle, ja puheltuansa sitten vielä paljon muuta, he asettuivat aterialle, jota tyttö venytti ovelasti aina yön pimeään, heille loistavasti monia ruokalajeja tarjoiltaessa. Ja kun sitten noustiin pöydästä ja Andreuccio aikoi lähteä, niin sanoi tyttö, että sitä hän ei millään tavoin salli, sillä Napoli ei ole mikään paikka, jossa sopii kuljeksia yöllä, ja kaikkein vähimmin muukalaisen. Siksi hän olikin, kun ilmoitti majataloon, ettei Andreuccioa tarvitse odottaa illalliselle, käskenyt myöskin sanomaan, ettei tarvitse häntä odottaa yöksikään.

Andreuccio, joka uskoi tämän ja halusi, herkkäuskoisuutensa pettämänä, jäädä sinne, jäi. Niin ollen jatkettiin illallisten jälkeen vielä paljon ja kauan puhetta, ei suinkaan tytön tietämättä, mitä varten. Ja kun osa yötä oli kulunut, jätti tyttö Andreuccion nukkumaan kamariin, sekä hänen luoksensa pienen pojan, joka hänelle neuvoisi, jos hän jotain tarvitsisi, ja meni itse palvelijattariensa kanssa toiseen huoneeseen.

Helle oli kova; siksi Andreuccio, kun näki jääneensä yksin, riisuutui heti paitasilleen ja veti housut jalastaan ja pisti ne sängyn päähän. Ja koska luonnollinen tarve vaati keventämään vatsan liiallista kuormaa, niin kysyi hän pojalta, missä sen voisi tehdä, jolloin poika viittasi muuatta ovea kamarin nurkassa ja sanoi: Menkää tuonne vaan.

Andreuccio meni rohkeasti sinne, mutta asetti pahaksi onneksi jalkansa laudalle, joka oli vastakkaiselta puolelta irtautunut palkista, ja putosi lautoineen sieltä ylhäältä alas. Jumala armahti häntä kuitenkin niin paljon, ettei hän loukannut itseänsä pudotessaan, vaikka melkoisen korkealta syöksyikin, vaan ryvetti itsensä sonnassa, jota paikka oli täynnä, aivan kokonaan.

Että ymmärtäisitte paremmin sen, mitä olen sanonut ja mitä seuraa, kuvaan teille, millainen se paikka oli. Se oli kapea kuja, jollaisia näemme usein kahden talon välissä, ja parin palkin päälle, jotka oli asetettu talojen väliseen, oli naulattu muutamia lautoja ja rakennettu istumasija. Noista laudoista oli se, joka putosi alas Andreuccion kanssa, yksi. Kun Andreuccio nyt näki itsensä alhaalla kujassa, niin hän alkoi, tapauksesta tuskissaan, huutaa poikaa, mutta poika oli kohta, kun kuuli hänen putoavan, juossut sanomaan siitä emännälleen. Tämä kiiruhti silloin kamariinsa ja alkoi nopeasti katsella, olivatko Andreuccion vaatteet jääneet sinne, ja hän löysi ne ja niiden mukana rahat, joita Andreuccio, luottamatta muihin, kuljetti aina typerästi matkassaan. Ja kun tyttö näin oli saanut ne, joiden vuoksi hän, palermolainen, oli tekeytynyt perugialaisen sisareksi ja virittänyt ansansa, niin ei hän enää Andreucciosta välittänyt, vaan kiiruhti sulkemaan oven, jonka kautta Andreuccio oli mennyt ulos ja sitten pudonnut.

Kun poika ei vastannut, niin alkoi Andreuccio huutaa kovemmin, mutta turhaan. Sentähden rupesi hän epäilemään, huomaten liian myöhään petoksen. Hän kiipesi muurin ylitse, joka eroitti sen kujan kadusta, ja laskeuduttuaan kadulle meni hän talon ovelelle, jonka hän hyvin tunsu, ja huusi siinä pitkän aikaa turhaan, ja löi ja jyskytti kovasti ovea. Sitten hän, huomaten onnettomuutensa selvästi, alkoi sanoa: Voi minua raukkaa, miten pienessä ajassa minä kadotin viisisataa florinia ja sisaren! Ja valiteltuaan vielä pitemmältäkin alkoi hän uudestaan kolkuttaa ovea ja huutaa, ja teki sen niin lujasti, että kaikki ympäristön naapurit heräsivät ja voimatta sietää tätä mekastusta, nousivat ylös. Ja yksi tuon tytön apulaisnaisia avasi ikkunan ja, ollen muka hyvin unissaan, sanoi pilkallisesti: Kuka siellä kolkuttaa?

Voi! sanoi Andreuccio, etkö sinä minua tunne? Minä olen Andreuccio, madonna Fiordalisan veli.

Siihen nainen vastasi: Hyvä mies, jos olet juonut liikaa, mene makaamaan ja tule huomenna takaisin. Minä en tunne mitään Andreuccioa, enkä ymmärrä hullutuksia, mitä sinä puhut. Mene nyt rauhassa ja anna meidän nukkua, jos suvaitset.

Mitä? sanoi Andreuccio, et ymmärrä, mitä minä puhun? Ymmärrätpä tietenkin! Mutta jos sukulaisuus Sisiliassa on sellaista, että se näin lyhyessä ajassa unohdetaan, niin anna edes takaisin vaatteeni, jotka minulta jäivät teille, niin menen mielelläni.

Siihen tyttö vastasi nauraen: Kunnan mies, minusta tuntuu siltä, että puhut unissasi.

Ja tämän sanominen, huoneeseen kääntyminen ja ikkunan sulkeminen oli tuokion työ.

Silloin Andreuccio, joka nyt oli vahingostaan varma ja jonka suuri tuska muuttui kiukusta raivoksi, päätti riistää väkisin takaisin sen, mitä ei sanoilla voinut saada, ja hän otti jälleen kiven ja alkoi jyskyttää ovea paljon hurjemmasti iskien kuin äsken. Mutta silloin monet naapurit, jotka jo ennen olivat heränneet ja nousseet ylös, luulivat, että hän on jokin heittiö, joka valehtelee tällä tavoin kiusatakseen tuota kunnan naista, ja kyllästyneinä Andreuccion jyskyttämiseen he tulivat ikkunoihin ja alkoivat haukkua häntä aivan niinkuin saman korttelin koirat vierasta koira, sanoen: Hävytöntä on

tulla tähän aikaan kelpo naisten ovelle latelemaan tuollaisia tyhmyyksiä. Äh, mene juupeliin, kunnan mies, anna meidän maata, ole hyvä. Jos sinulla on mitä tekemistä hänen kanssaan, niin tule takaisin huomenna, mutta älä meitä kiusaa tänä yönä!

Näistä sanoista ehkä tuli eräs talossa oleva mies, kauniin tytön parittaja, jota Andreuccio ei ollut vielä nähnyt eikä hänestä kuullutkaan, niin rohkeaksi, että astui ikkunaan ja huusi karkealla ja peloittavalla äänellä: Kuka siellä alhaalla on?

Andreuccio nosti tämän kuultuansa päätään ja näki miehen, joka, minkä vähän hän saattoi eroittaa, mahtoi olla aika herra, kasvoiltaan sakea- ja mustapartainen. Hän haukotteli ja hieroi silmiänsä ikäänkuin olisi juuri noussut vuoteesta tai herännyt sikeästä unesta. Hänelle Andreuccio vastasi, ei aivan pelotta: Minä olen sen rouvan veli, joka on siellä.

Mutta mies ei odottanut, että Andreuccio olisi edes päättänyt vastauksensa, vaan sanoi kahta kovemmin kuin äsken: En tiedä, mikä minua estää tulemasta täältä alas ja pieksämästä sinua niin kauan, kunnes et liikuta itseäsi, sinä sietämätön, juopunut aasi, joka et anna meidän tänä yönä nukkua.

Ja hän kääntyi huoneeseen ja sulki ikkunan.

Eräät naapureista, jotka tunsivat paremmin tuon miehen, puhuttelivat silloin ystävällisesti Andreucciota ja sanoivat: Jumalan tähden, hyvä mies, mene nopeasti pois, ellet tahdo tulla täällä tänä yönä tapetuksi. Mene ja ymmärrä oma etusi.

Andreuccio oli peljästyntä sekä tuon miehen ääntä että ulkonäköä, ja kun nyt toiset, jotka näyttivät puhuvan armeliaisuudesta, häntä varoittivat, niin suuntasi hän, kuvaamattoman suruissaan ja epätoivoissaan rahoistaan, askeleensa sinne päin, josta oli päivällä tytön kanssa tullut, päästäkseen takaisin majataloonsa, mutta ei tiennyt kuitenkaan, minne hän oikeastansa kulki. Mutta kun häntä itseään ei miellyttänyt haju, joka hänestä hänen nenäänsä lähti, niin hän halusi kääntyä meren rannalle peseytymään ja poikkesi vasemmalle kädelle ja kulki kadulle, jonka nimi oli Ruga Catalana. Ja astellessaan siellä kaupungin rantapuolta kohti hän näki yhtäkkiä kaksi miestä, jotka tulivat häntä vastaan lyhty kädessä, ja koska hän pelkäsi, että nämä olivat yövartioita tai muita miehiä, jotka olivat valmiit tekemään pahaa, niin pujahti hän hiljaa piiloon eräisen vanhaan ja rappeutuneeseen taloon, jonka hän huomasi läheisyydessä. Mutta miehet tulivat, aivan kuin olisi heidät samaan paikkaan lähetetty, myöskin sinne rappeutuneeseen taloon, ja siellä toinen heistä laski maahan joukon rautaisia kapineita, jotka hänellä oli olallaan, ja alkoi tarkastella niitä toisen kanssa, jutellen minkä mitäkin niistä. Mutta heidän jutellessaan sanoi toinen: Mitä tämä on? Minä tunnen täällä sellaista löyhkää, etten koskaan liene tuntenut. Ja näin sanottuaan hän nosti vähän lyhtyänsä, ja he näkivät poloisen Andreuccion, ja kysyivät aivan hämmästyneinä: Kuka siellä on?

Andreuccio vaikenä; mutta he tulivat lyhtyineen lähemmäksi ja kysyivät, mitä hän täällä tekee noin likaisena? Silloin Andreuccio kertoi heille täydellisesti, kuinka hänelle oli käynyt. Miehet aavistivat nyt, missä se oli tapahtunut, ja sanoivat keskenään: Varmaan tämä on ollut Scarabone Tulentuikkaajan luona. Ja kääntyen Andreuccion puoleen sanoi toinen: Hyvä mies, vaikka oletkin kadottanut rahasi, niin tulee sinun suuresti kiittää Jumalaa, että sinä satuit putoamaan alas etkä voinut päästä takaisin siihen taloon. Sillä jos et olisi pudonnut, niin ole varma, että sinut olisi tapettu heti, kun olisit nukkunut, ja paitsi rahoja olisit menettänyt henkesikin. Mutta mitä auttaa enää valittaa? Sieltä et saa takaisin kolikkoakaan, sama kuin koettaisit ottaa tähden taivaalta. Mutta tapetuksi voit hyvin tulla, jos hän kuulee, että hiiskut sanankin tästä asiasta.

Ja näin puhuttuaan neuvottelivat he vähän ja sanoivat jälleen Andreucciolle: Katso, meidän käy sääliksi sinua. Ja siksi, jos tahdot tulla kanssamme toimittamaan erästä asiaa, jota me lähdemme tekemään, niin luulemme, että sinulle tulee melkoisen varmaan paljon enemmän osuutta kuin olet menettänyt.

Andreuccio vastasi epätoivoissaan, että hän on valmis.

Sinä päivänä oli haudattu Napolin arkkipiispa nimeltä messer Filippo Minutolo, ja hänet oli haudattu kalleimmassa juhlapuvussa ja sormessa rubini, jonka arvo oli yli viisisataa kulta-florinia. Häntä miehet nyt aikoivat mennä ryöstämään, ja he ilmaisivat Andreucciolle aikeensa.

Andreuccion ahneus oli suurempi kuin hänen varovaisuutensa, ja hän lähti heidän kanssaan matkalle. Mutta kun hän, pääkirkolle kuljettaessa, haisi kovasti, niin sanoi toinen mies: Emmekö keksisi mitään keinoa, että tämä pesisi vähän jossakin itseään, niin ettei hän haisisi näin julmasti? Toinen vastasi: Kyllä, me olemme täällä lähellä kaivoa, jossa on tavallisesti iso sanko vintturissa. Menkäämme sinne ja peskäämme hänet nopeasti.

Mutta kun he tulivat kaivolle, huomasivat he, että siellä oli nuora, mutta sanko oli otettu pois. Ja senvuoksi päättivät he keskenään sitoa Andreuccion nuoraan kiinni ja laskea hänet kaivoon, että hän pesisi itsensä alhaalla; ja kun hän olisi peseytynyt, piti hänen nykäistä nuorasta ja he vetäisivät hänet ylös. Ja niin he menettelivät.

Silloin sattui, että kun he olivat laskeneet Andreuccion kaivoon, niin eräitä signorian vartioita, jotka olivat janoissaan sekä helteen vuoksi että siksi, että olivat juosseet jonkun jäljestä, tuli tälle kaivolle juomaan. Kun nuo kaksi rosvoa heidät näkivät, niin lähtivät he heti pakoon, eivätkä vartiat, jotka tulivat sinne vain juomaan, huomanneet heitä.

Andreuccio oli kaivon pohjassa peseytynyt ja nyki nyt nuoraa. Janoiset vartiat taasen laskivat kilpensä ja aseensa ja vaippansa maahan ja alkoivat vetää nuorasta, luullen siinä olevan sangon täynnä vettä.

Kun Andreuccio huomasi olevansa lähellä kaivon reunaa, niin hellitti hän nuorasta ja heittäytyi ryntäilleen tälle reunalle. Tuskin vartiat tämän näkivät, valtasi heidät yhtäkkiä pelko ja he päästivät mitään sanomatta nuoran irti ja alkoivat paeta, minkä ennättivät.

Tätä seikkaa Andreuccio kummasteli suuresti, ja ellei hän olisi pitänyt lujasti kiinni, olisi hän pudonnut takaisin kaivoon ja loukannut ehkä pahoin itsensä tai kuollut. Nyt hän nousi ylös, ja kun hän näki nämä aseet, joita hänen tovereillaan ei ollut, niin hän alkoi ihmetellä yhä enemmän. Mutta aprikoituaan ja ymmärtämättä asiaa sekä tuskissaan kovasta onnestaan päätti hän sitten lähteä sieltä pois, esineihin koskematta. Ja niin hän asteli, tietämättä minne.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.